

Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)	STANDING ADVISORY COUNCIL FOR RELIGIOUS EDUCATION (SACRE)
DYDD MAWRTH, 10 HYDREF 2017 AM 2.00 O'R GLOCH	TUESDAY, 10 OCTOBER 2017 AT 2.00 PM
YSTAFELL BWYLLGOR 1 SWYDDFEYDD Y CYNGOR LLANGFNI	COMMITTEE ROOM 1 COUNCIL OFFICES LLANGFNI
Swyddog Pwyllgor	Shirley Cooke 01248 752514 Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

Glyn Haynes, Gwilym O Jones, Alun Mummery, Bryan Owen, Dylan Rees, Alun Roberts

Yr Enwadau crefyddol/Religious Denominations

Anest Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales), Christopher Thomas (Yr Eglwys Babyddol/The Catholic Church), Parch/Rev Kate McClelland (Yr Eglwys Fethodistaidd/The Methodist Church), Mrs Einir Morris (Yr Eglwys Bresbyteriaidd/Presbyterian Church of Wales), Mrs Catherine Jones (Undeb y Bedyddwyr/The Baptist Union of Wales), Yr Athro/Professor Euros Wyn Jones (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg/Union of Welsh Independents)

Athrawon/Teachers

Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones), Alison Jones (Ysgol Cybi), Manon Morris Williams (Ysgol Gynradd Llangaffo), Heledd Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern)

Aelodau Cyfetholedig/Co-Opted Members

Mr Rheinallt Thomas

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn datganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 **COFNODION CYFARFOD 13 MEHEFIN, 2017** (Tudalennau 1 - 8)

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft cyfarfod blaenorol y CYSAG a gynhaliwyd ar 13 Mehefin, 2017.

3 **MATERION YN CODI**

- Ysgol David Hughes i rannu'i arferion da o'u hadroddiad Estyn.
- Aelodau newydd y CYSAG i dderbyn dogfennau ar rôl a chyfrifoldeb y CYSAG.
- Diolch i Brif Athrawon am gefnogi athrawon AG a dyrannu amser i addysgu'r cwrs AG newydd.
- Bod pryderon y CYSAG bod diwinyddiaeth yn dirywio yn cael eu hanfon ymlaen at Ddeon Coleg Cenedlaethol Cymru.
- Cofnodion i'w rhannu gyda'r Pennaeth Dysgu.
- Dolen deiseb addoli ar y cyd i'w hanfon at Aelodau'r CYSAG.

4 **ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG MÔN 2016/17** (Tudalennau 9 - 34)

- Cyflwyno Adroddiad Blynyddol drafft CYSAG Ynys Môn ar gyfer 2016/17.
- Arfarnu Cynllun Gweithredu CYSAG.

5 **SAFONAU ADDYSG GREFYDDOL** (Tudalennau 35 - 36)

Cyflwyno gwybodaeth mewn perthynas â'r uchod:-

- Aseidiadau Athrawon CA3 (Haf 2011)
- Canlyniadau arholiadau allanol (Haf 2011)
- Arolygiadau ysgol
- Hunan arfarniadau ysgol

6 **AROLWG THEMATIG ESTYN** (Tudalennau 37 - 40)

Derbyn ymateb i Arolwg Thematig Estyn.

7 **DIWEDDARIAD LLAFAR AM TGAU ASTUDIAETHAU GREFYDDOL**

Derbyn diweddariad mewn perthynas â'r uchod.

8 **DIWEDDARIAD GAN YR YMGYNGHORYDD HER GWE**

Derbyn diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her GwE (Miss Bethan James) ar unrhyw ddatblygiadau diweddar.

9 **CYMDEITHAS CYSAGAU CYMRU** (Tudalennau 41 - 54)

I lystyried cofnodion CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 7 Gorffennaf, 2017.

10 **GOHEBIAETH**

Derbyn gohebiaeth gan Estyn.

11 **DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF**

Nodi dyddiad y cyfarfod nesaf o'r CYSAG, sef 20 Chwefror 2018.

This page is intentionally left blank

**CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL
(CYSAG)**

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2017

YN BRESENNOL: Cynghorydd Dylan Rees (Cadeirydd)

Yr Awdurdod Addysg

Cynghorwyr Gwilym O Jones, Alun Mummery (Is-Gadeirydd),
Bryan Owen

Yr Enwadau Crefyddol

Yr Athro Euros Wyn Jones (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg)
Mrs Einir Wyn Morris (Eglwys Bresbyteraidd Cymru)
Mr Christopher Thomas (Yr Eglwys Gatholig)

Cynrychiolwyr Athrawon

Mrs Helen Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern)

WRTH LAW: Mr D Gareth Jones (Swyddog Addysg Cynradd)(Clerc i'r
CYSAG)
Mrs Shirley Cooke (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU: Mrs Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones)
Mrs Catherine Jones (Eglwys Bresbyteraidd Cymru)
Mr Rheinallt Thomas (Aelod Cyfetholedig)
Mrs Kirsty Williams (Yr Eglwys yng Nghymru)

**HEFYD YN
BRESENNOL:**

Miss Bethan James (Ymgynghorydd Her GwE)
Mr Adam Rhys Williams (Pennaeth, Ysgol Uwchradd Caergybi)
Ms Nicola Williams (Ysgol Llanfawr)
Mr Joe Morino (Gobaith Môn)(ar gyfer eitem 5 yn unig)

Croesawodd y Swyddog Addysg Cynradd (Clerc i'r CYSAG) aelodau CYSAG a'r aelodau newydd, y Cynghorydd Bryan Owen a Mrs Einir Wyn Morris, i'r cyfarfod.

1. CADEIRYDD

Ail-etholwyd y Cynghorydd Dylan Rees yn Gadeirydd y CYSAG.

2. IS-GADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Alun Mummery yn Is-Gadeirydd y CYSAG.

3. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Datganodd y Cynghorydd Dylan Rees ddi-ddordeb personol, gan ei fod yn wirfoddolwr gyda Gobaith Môn.

4. COFNODION - 14 CHWEFROR 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y CYSAG a gynhaliwyd ar 14 Chwefror 2017, a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

5. CYFLWYNIADAU

Ysgol Uwchradd Caergybi

Cafwyd cyflwyniad gan Mr Joe Morino o Gobaith Môn ar waith y sefydliad gydag ysgolion uwchradd ar Ynys Môn, gan gyfeirio'n benodol at Ysgol Uwchradd Caergybi.

Cyflwynodd Mr Morino drosolwg o Gobaith Môn, elusen gofrestredig a chorff Cristnogol sydd â bwrdd o ymddiriedolwyr rhyng-enwadol. Mae'r sefydliad yn gweithio'n bennaf gyda phobl ifanc, gan ddod â Christnogion o'r holl enwadau at ei gilydd, ac yn annog a datblygu gwaith ieuencid gydag ysgolion, eglwysi a chymunedau ar yr Ynys.

Adroddodd Mr Morino fod Gobaith Môn, yn ei waith ag Ysgol Uwchradd Caergybi, wedi edrych ar yr addoli ar y cyd yn ei gyfanrwydd, mewn gwasanaethau a dosbarthiadau cofrestru. Rhoddodd grynoded o'r trefniadau addoli ar y cyd yn yr ysgol, a chyfeiriodd at y model a fabwysiadwyd er mwyn hwyluso sesiynau addoli ar y cyd. Nodwyd fod Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh) yn cael ei ddefnyddio yn yr ysgol i gyflwyno straeon aml-gyfrwng, dramâu a chlipiau. Rhennir straeon Beiblaidd fel rhan o wasanaethau sy'n seiliedig ar bwnc er mwyn ysbrydoli pobl ifanc i edrych ar gwestiynau mawr bywyd.

Adroddodd Mr Adam Rhys Williams, Pennaeth Ysgol Uwchradd Caergybi, fod y gwaith a wneir gan Gobaith Môn yn gynnil, yn ennyn brwdfrydedd ac yn berthnasol. Ymgysylltir â disgyblion yn y gwasanaeth boreol, ac maent yn ymwneud yn dda â'r tîm. Mae Gobaith Môn yn darparu brechwast i ddisgyblion yn yr ysgol; yn gweithio ar y newyddlen ysgol ac yn darparu cefnogaeth ar faterion bugeiliol mewn amgylchedd croesawgar a diogel.

Ysgol Llanfawr, Caergybi

Cyflwynodd Ms Nicola Williams, athrawes yn Ysgol Llanfawr, bortffolio o waith a luniwyd gan ddisgyblion yr ysgol i aelodau'r CYSAG. Rhoddodd gyflwyniad ar y broses a fabwysiadwyd gan yr ysgol ar gyfer addoli ar y cyd, sy'n cynnwys cynnal gwasanaeth dyddiol ar wahân ar gyfer yr adran babanod a'r adran iau. Nodwyd fod yr ysgol yn cynnal sesiynau addoli ar y cyd er mwyn astudio'r Hen Destament a'r Testament Newydd; ac edrychir ar faterion moesol sy'n

gysylltiedig â storïau a negeseuon Beiblaidd. Mae plant yr ysgol yn gyfrifol am un o'r sesiynau addoli ar y cyd.

Dywedodd Ms Williams fod Ysgol Llanfawr yn cymryd rhan yn y rhaglen 'Llyfr Agored', sydd wedi cael ei symleiddio ar gyfer y babanod a'i addasu ar gyfer disgyblion yr adran iau. Mae Gobaith Môn wedi cynnal sesiwn addoli ar y cyd anffurfiol yn yr ysgol.

Diolchodd y Cadeirydd i gynrychiolwyr y ddwy ysgol am eu cyflwyniadau a'u gwaith caled.

6. ADRODDIADAU ESTYN - GWANWYN 2017

Cyflwynwyd, er ystyriaeth gan CYSAG, wybodaeth o adroddiadau Arolygiadau Estyn a gynhaliwyd yn Ysgol Gynradd Niwbwrch ac Ysgol David Hughes, Porthaethwy.

Ysgol Gynradd Niwbwrch

Adroddodd y Swyddog Addysg Cynradd nad yw Estyn wedi gwneud unrhyw argymhellion ar gyfer gwella yn Ysgol Gynradd Niwbwrch. Mae'r ysgol yn cyfarfod â gofynion y Cwricwlwm Cenedlaethol a'r Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol. Nodwyd fod darpariaeth briodol ar gyfer sesiynau addoli ar y cyd yn yr ysgol a bod y cwricwlwm yn cefnogi datblygiad ysbrydol yn effeithiol.

Ysgol David Hughes (Fframwaith Newydd)

Adroddodd y Swyddog Addysg Cynradd y bydd Estyn, o fis Medi 2017, yn gweithredu fframwaith arolygu ysgolion newydd, fydd yn cynnwys pum cwestiwn yn hytrach na'r tri presennol. Ar hyn o bryd, mae Estyn yn treialu'r fframwaith newydd ac mae Ysgol David Hughes ac Ysgol Llanfawr wedi cael eu harolygu'n barod fel rhan o'r cynllun peilot. Nodwyd y bydd Estyn yn rhoi tair wythnos o rybudd cyn cynnal arolygiad yn y dyfodol, felly mae'n rhaid i ysgolion fod yn barod am arolygiad.

Mae cynlluniau penodol yn eu lle ar gyfer datblygiad ysbrydol mewn Addysg Grefyddol yn Ysgol David Hughes, gyda phwyslais penodol ar 'lais y plentyn'. Rhoddir cyfle i ddisgyblion ddylanwadu ar gynnwys y rhaglen er mwyn ymateb i'w hanghenion. Yn ddiweddar cynhaliwyd sesiynau yn yr ysgol i roi sylw i ragfarn hiliol cyn i ffoaduriaid o Syria ddod i fyw i'r ardal.

Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Her GwE at arfer dda mewn llythrennedd a arsylwyd mewn gwersi Addysg Grefyddol yn yr ysgol, fel y nodir yn Adroddiad Estyn -

Llwydda'r ysgol i gynnig profiadau gwerthfawr i ddatblygu medrau llythrennedd disgyblion ar draws y cwricwlwm, gan gynnwys cyfleoedd buddiol i ysgrifennu'n estynedig mewn llawer o bynciau. Enghraifft symbylus o hwn yw'r cyfle mewn gwersi addysg grefyddol i ddisgyblion ddatblygu eu llythrennedd ochr yn ochr â datblygu empathi, drwy ddychmygu bywyd mewn diwylliannau a chrefyddau gwahanol.

Gweithredu:

Y Swyddog Addysg Cynradd i ofyn i Ysgol David Hughes rannu eu harfer dda gyda'r CYSAG.

Cytunwyd i nodi'r wybodaeth.

7. HUNAN-ARFARNIADAU YSGOLION

Cyflwynwyd, er ystyriaeth gan y CYSAG, adroddiadau hunan-arfarnu gan Ysgol Gynradd Kingsland, Caergybi; Ysgol Esceifiog, Gaerwen; Ysgol Llanfairpwll, ac Ysgol Santes Fair, Caergybi.

Nododd yr Ymgynghorydd Her GwE fod y pedair ysgol wedi barnu fod safonau yn dda yn gyffredinol o ran perfformiad mewn Addysg Grefyddol, ond amlygodd yr angen i nodi'r prif negeseuon o'r adroddiadau hunan-arfarnu yn glir, ac i weithredu ar faterion sydd angen eu gwella.

Codwyd y pwyntiau a ganlyn yn ystod y drafodaeth:-

- Efallai y byddai disgyblion Sikh a Mwslimaidd yn teimlo eu bod yn cael eu cau allan, ac efallai y gallai athrawon ystyried gweithio gyda theuluoedd, er mwyn cynnwys eu credoau crefyddol yn y gwersi, fel eu bod yn teimlo'n rhan o'r ysgol.
- Dylid datblygu geirfa a'r gallu i gwestiynau, gan roi cyfleoedd i ddisgyblion fynegi barn ar lafar ac yn ysgrifenedig.
- Pwysigrwyd datblygu dealltwriaeth o effaith crefydd ar fywyd rhywun sydd yn grediniwr.
- CA2 – parhau i ddatblygu tasgau heriol ac estynedig ar gyfer y disgyblion mwy galluog ym mhob dosbarth.

Nododd yr Athro Euros Wyn Jones nad yw dimensiwn Cymreig bywyd yr ysgol wedi cael ei ddatblygu'n ddigonol yn Ysgol Santes Fair, gyda'r prif ffocws ar Dewi Sant, a defnydd cyfyngedig yn unig a wneir o'r iaith Gymraeg wrth addoli. Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE y dylai profiadau Addysg Grefyddol yn ysgolion Ynys Môn ganolbwyntio ar safbwynt lleol, Cymreig a byd-eang.

Cytunwyd i dderbyn yr adroddiadau hunan-arfarnu ac i nodi eu cynnwys. Diolchwyd i'r ysgolion dan sylw am ddarparu'r adroddiadau i'r CYSAG.

8. DIWEDDARIAD GAN YR YMGYNGHORYDD HER GWE

1. Aelodau Newydd CYSAG

Cafwyd crynodeb o rôl aelodau CYSAG gan yr Ymgynghorydd Her GwE, a threfnodd fod yr aelodau newydd yn derbyn gwybodaeth am rôl a chyfrifoldebau'r CYSAG. Dywedodd wrth yr aelodau fod y cwricwlwm a chanllawiau Addysg Grefyddol yn cael eu penderfynu'n lleol, a bod pob awdurdod lleol a CYSAG yng Nghymru wedi mabwysiadu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol.

Gweithredu:

Y Swyddog Addysg Cynradd i gylchredeg y dogfennau canlynol i aelodau newydd CYSAG:

- a) Rôl Aelodau CYSAG;**
- b) Maes Llafur Cytûn Ynys Môn a Gwynedd;**
- c) Dyfodol Llwyddiannus**

2. Cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol Newydd

Cafwyd diweddariad gan Mrs Heledd Hearn, Ysgol Uwchradd Bodedern, ar y cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol (AC) newydd. Adroddodd fod athrawon AG wedi rhannu adnoddau ar gyfer y cwrs, sy'n cael ei gyflwyno ym mis Medi, a byddant ar gael ar wefan GwE.

Codwyd pryderon na fyddai pob ysgol yn dyrannu'r un faint o amser ar gyfer cyflwyno'r cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd. Codwyd pryderon hefyd nad yw rhai adnoddau masnachol wedi cael eu cyfieithu.

Diolchodd y CYSAG i'r athrawon am eu mewnbwn ac am gydweithio â Gwynedd:-

- *“Llawer o ddiolch i'r penaethiaid am eu cefnogaeth mewn perthynas â'r TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd drwy roi amser i athrawon gyfarfod fel HYB ac i fynychu cyrsiau perthnasol;*
- *Yn deall fod llawer iawn o waith paratoadol wedi ei wneud yn barod a'i rannu ag athrawon yn ystod y cyfarfod ar 12 Mehefin yng Nghaernarfon;*
- *Canmol yr athrawon am eu parodrwydd i gydweithio, cefnogi ei gilydd a rhannu adnoddau;*
- *Gobeithio y bydd athrawon yn derbyn amser digonol i addysgu'r cwrs newydd.”*

Gweithredu:

Y Swyddog Addysg Cynradd, ar ran y CYSAG, i:-

- **ysgrifennu at Benaethiaid yn Ynys Môn,**
 - a) yn diolch iddynt am gefnogi eu hathrawon AG, fel eu bod yn gallu mynychu cyrsiau hyfforddiant a chyfarfodydd er mwyn eu paratoi ar gyfer y cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd;**
 - b) llongyfarch eu hathrawon AG am eu gwaith caled, a,**
 - c) gofyn fod amser yn cael ei ddyrannu i'r Adran AG, yn unol â chanllawiau CBAC, er mwyn addysgu'r cwrs AC newydd.**
- **Ysgrifennu at Ddeon y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn mynegi pryderon y CYSAG fod cyrsiau diwinyddiaeth i israddedigion ac athrawon arfaethedig yn gostwng.**

- **Rhannu cofnodion y cyfarfod hwn gyda'r Pennaeth Dysgu.**

3. Addysg Grefyddol a'r Cwricwlwm Newydd

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE ar y canlynol:-

- fod rhaid i'r cwricwlwm newydd ymateb i'r 4 pwrpas addysg canlynol y cyfeirir atynt yn Adroddiad Donaldson – sef y bydd pob un o'n plant a'n pobl ifanc yn:-
 - ddysgwyr uchelgeisiol, galluog
 - gyfranwyr mentrus, creadigol
 - ddinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n fodolon gweithredu
 - unigolion iach a hyderus
- Mae AG yn rhan o'r maes dysgu a phrofiad Dyniaethau. Mae'n rhaid i'r maes AG gysylltu â'r 5 maes dysgu a phrofiad arall, a disgwylir iddo gyfrannu at iechyd a llesiant.
- Mae grŵp o ysgolion arloesi yn gyfrifol am ddatblygu pob maes dysgu a phrofiad. Hyd yma, mae'r ysgolion wedi ymchwilio i fodolau cwricwlaidd mewn gwledydd eraill, ac wedi derbyn arweiniad gan arbenigwyr allanol. Mae pob grŵp wedi amlinellu hyd a lled y meysydd dysgu a phrofiad, ac ar hyn o bryd yn ystyried gwerth nodi'r 'syniadau mawr' mewn AG.
- Nid oes penderfyniad wedi'i wneud hyd yma ynglŷn â chynnwys y cwricwlwm newydd.
- Nid oes penderfyniad wedi'i wneud hyd yma ynglŷn ag asesiad.
- Bydd y sgiliau rhyng-gwricwlaidd yn parhau: llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE ei bod wedi mynychu cyfarfod o'r grŵp Dyniaethau fel arsyllwr a chynrychiolydd y CCYSAGauC/PYCAG. Adroddodd ymhellach fod Manon Jones, sydd yn hwyluso'r grŵp Dyniaethau, wedi derbyn fersiwn drafft o'r ddogfen 'Beth yw AG Da?' a ddatblygwyd gan aelodau PYCAG, ond nad yw'r ddogfen wedi ei dosbarthu i'r athrawon yn yr ysgolion arloesi eto.

Cododd Mr Christopher Thomas bryder na fydd Diwinyddiaeth yn cael ei gynnwys o dan yr ambarél Dyniaethau os bydd Astudiaethau Cymdeithasol yn cymryd lle AG yn araf bach. Mewn perthynas ag AG a'r cwricwlwm newydd, ymatebodd yr Ymgynghorydd Her GwE gan ddweud fod angen defnyddio dull newydd er mwyn sicrhau fod yr hyn a gyflwynir yn cyfoethogi ac yn berthnasol i fywydau plant a phobl ifanc.

4. Estyn

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her Gwe fod arolygiadau Estyn wedi nodi fod safonau a darpariaeth AG yn wan mewn rhai ysgolion. Rhoddwyd 'aide

memoire', a baratowyd gan yr Ymgynghorydd Her, i aelodau'r CYSAG yn nodi 10 ffaith allweddol am AG mewn ysgolion cynradd. Rhoddwyd crynodeb o bob un o'r pwyntiau allweddol i Aelodau'r CYSAG.

Nodwyd y bydd Estyn yn cynnal arolygiadau thematig ar 'Addysg Grefyddol CA2 a CA3' yn ystod 2017-18. Maent yn debygol o ymweld â chroestoriad o 20 o ysgolion ar draws Cymru.

5. Addoli ar y Cyd

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE fod dau ddisgybl o Ysgol Glan Taf wedi sefydlu deiseb ar wefan Llywodraeth Cymru yn galw am ddileu addoli ar y cyd fel gofyn statudol mewn ysgolion. Dechreuwyd deiseb arall ar y wefan o blaid cynnal yr elfen Gristnogol mewn addoli ar y cyd, ond gan gydnabod yr angen i barchu crefyddau eraill o fewn cymuned yr ysgol.

Gwahoddwyd aelodau'r CYSAG i arwyddo'r ddeiseb drwy ddilyn dolen i'r wefan.

Gweithredu:

Y Swyddog Addysg Cynradd i anfon y ddolen i Aelodau'r CYSAG.

6. E-Fwletin Addysg Grefyddol CA3

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE fod yr e-gylchgronau cyfrwng Cymraeg canlynol ar gael ar wefan Hwb:-

- a) Rhif 1: Rhoi Organau
- b) Rhif 2: Ffoaduriaid
- c) Rhif 3: Rhyfel a Heddwch

Nododd aelodau'r CYSAG gynnwys yr uchod.

9. CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR

Cyflwynodd y Swyddog Addysg Cynradd Gyfansoddiad CYSAG Ynys Môn a Chylchlythyr rhif 10/94 i'r CYSAG er gwybodaeth.

Gofynnwyd a ddylai'r Ymgynghorydd Her GwE fod â hawl pleidleisio pan fydd yn cynrychioli CYSAG Ynys Môn yng nghyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru **Cytunodd y Pwyllgor y dylai Miss Bethan James bleidleisio ar ran CYSAG Ynys Môn yn y cyfarfodydd.**

Cytunodd y CYSAG i nodi Cyfansoddiad y Pwyllgor er gwybodaeth.

10. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU

Nododd y Pwyllgor gofnodion drafft y Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 3 Mawrth 2017.

11. DYDDIADAU CYFARFODYDD 2017/18

Nododd y Pwyllgor ddyddiadau cyfarfodydd y CYSAG sef 10 Hydref 2017 a 20 Chwefror 2018 am 2.00 pm.

Daeth y cyfarfod i ben am 4.15 pm

**CYNGHORYDD DYLAN REES
CADEIRYDD**

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol

ADRODDIAD BLYNYDDOL Ynys Môn Medi 2016 – Awst 2017

Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes
Delyth Molyneux

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Cynghorydd Dylan Rees

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG YNYS MÔN

2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

2.3 Pa mor dda yw safonau?

2.4 Ymateb yr Awdurdod Addysg Lleol

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

3.2 Aelodaeth CYSAG Môn 2016-17

3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd

3.4 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad

3.5 Templed CYSAG Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol

3.7 Cynllun Gweithredu CYSAG Môn 2016-18

**ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL**

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

1.1 Crynodeb y Cadeirydd

Dylan Rees
Chairman, 2016-17

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008).

Prif swyddogaeth CYSAG yw, *'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'*. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1) (a).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN rhag ofn bod cyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd';
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol;
- ymweld ag ysgolion, trwy wahoddiad ar hyn o bryd, er mwyn mynychu sesiwn addoli ar y cyd.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Ers cyfarfod CYSAG Môn ar 14 Chwefror 2011, penderfynwyd parhau â'r drefn a sefydlwyd eisoes, ac i ofyn i benaethiaid lenwi'r daflen hunan arfarnu ddiwygiedig i fonitro safonau. Mae CYSAG Môn, penaethiaid ysgolion Môn ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templed a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu Newydd (gweler Atodiad 3.5). Mae clerc CYSAG Môn, sy'n swyddog addysg gyda Chyngor Ynys Môn, yn gyfrifol am ddsbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau. Derbyniwyd 11 adroddiad yn ystod 2016-17, sef 21% o ysgolion Môn.

	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Nifer o adroddiadau	6/53	8/53	12/53	11/53
% o ysgolion Môn	11%	15%	22%	21%

Cyn 2013, roedd Cwmni CYNNAL wedi llunio canllawiau a phatrymlun ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn cynnig arweiniad i benaethiaid ac athrawon ar sut i fynd ati i gynnal ymarferiad hunan arfarnu a'r math o feini prawf dylent fod yn mesur eu hunain yn eu herbyn. Cyflwynwyd canllawiau ar gyfer arsylwi gwersi, arfarnu samplau o waith dysgwyr, dadansoddi data, dod i farn ar safonau sgiliau trawsgwricwlaidd, ac ar drafod â disgyblion. Mae'r Ymgynghorydd Her sy'n cefnogi CYSAG Môn yn cynnal gweithdai hunan arfarnu er mwyn cefnogi cydlynwyr addysg grefyddol newydd.

Cyflwynwyd 11 adroddiad hunan arfarnu i sylw CYSAG Môn yn ystod y flwyddyn. Derbyniwyd adroddiadau gan ysgolion cynradd Biwmaris, Brynsiencyn, Llanfawr, Rhosybol, Cylch y Garn, Caergeiliog, Parch. Thomas Ellis, Esceifiog, Kingsland ac Ysgol y Santes Fair yn ystod y flwyddyn ac un adroddiad uwchradd am ansawdd yr addoli ar y cyd gan Ysgol David Hughes, Porthaethwy.

Mae'r adroddiadau hunan arfarnu yn gofyn i ysgolion i ymateb i gwestiwn allweddol 1 a 2 o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN. Mae'r ysgolion yn cyflwyno barn gryno am brif gryfderau cyflawniad y dysgwyr ac yn nodi'r agweddau a fydd yn cael sylw dros y ddwy flynedd nesaf. Maent hefyd yn cyflwyno barn gryno am ansawdd y ddarpariaeth mewn addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Yn sgil y broses o hunan arfarnu safonau, dyfarnodd yr ysgolion y graddau isod:

	Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addoli ar y cyd?			
	Rhagorol	Da	Digonol	Anfodddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfodddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfodddhaol
Cynradd		9	1			9	1			11		
Uwchradd		*				*				1		
Cyfanswm		9	1			9	1			12		

- Ni chyflwynwyd arfarniad o safonau a'r ddarpariaeth addysg grefyddol gan Ysgol David Hughes.

Roedd llawer o'r adroddiadau hunan arfarnu yn ymateb i ofynion CYSAGau Gwynedd a Môn trwy gyflwyno sylwadau arfarnol oedd yn seiliedig ar dystiolaeth bendant. Nododd pob pennaeth bod yr ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd. Yn yr enghreifftiau gorau roedd y sylwadau yn feintiol ac yn fesuradwy ac yn cyfeirio at ofynion y Maes Llafur Cytûn.

Pa mor dda yw'r deilliannau mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

Cyfnod Sylfaen

- bod y rhan fwyaf yn gallu siarad am eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen a bod ychydig yn disgrifio a chynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill (Ysgol Biwmaris).

- bod y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu trafod a gofyn cwestiynau perthnasol i storïau crefyddol erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, (Ysgol Brynsiencyn).
- chwilfrydedd ac agweddau cadarnhaol y disgyblion wrth iddynt ddysgu am bobl o grefyddau a diwylliannau eraill, (Ysgol Caergeiliog).

Cyfnod Allweddol 2

- bod llawer o ddisgyblion yng ngwaelod Cyfnod Allweddol 2 (CA2) yn gallu galw i gof, ymateb a chyfathrebu'n syml rai o'r credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol sylfaenol yr ymchwiler iddynt nhw. Mae disgyblion mwy abl a thalentog (MAT) yn dechrau nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol mewn crefyddau. (Ysgol Biwmaris)
- bod y rhan fwyaf o ddisgyblion CA2 yn gallu enwi a disgrifio nodweddion rhai credoau yn dda, (Kingsland).
- y rhan fwyaf o ddisgyblion yng ngwaelod CA2 yn gallu siarad a gofyn cwestiynau am eu profiadau eu hunain, y byd o'u cwmpas ac agweddau ar grefydd, (Ysgol Brynsiencyn, Ysgol Cylch y Garn, Ysgol Esceifiog)
- bod llawer o ddisgyblion ym mrig CA2 yn gallu trafod eu hymatebion hwy ac eraill i gwestiynau am fywyd, y byd o'u cwmpas a chrefydd, (Ysgol Esceifiog)
- bod craffu ar waith disgyblion yn dangos bod y disgyblion yn datblygu'n dda mewn addysg grefyddol a bod eu gwybodaeth yn dda. (Ysgol Parch. Thomas Ellis)
- bod tua hanner o ddisgyblion CA2 yn gallu trafod cwestiynau sylfaenol crefyddol yn synhwyrol, (Ysgol Rhosybol), gan gydnabod bod cwestiynau crefyddol sylfaenol yn aml yn gymhleth (Ysgol Cylch y Garn).
- bod y rhan fwyaf o ddisgyblion erbyn diwedd CA2 yn gallu dwyn i gof, disgrifio ac esbonio credoau crefyddol a dechrau esbonio effaith crefydd ar fywydau credinwyr, (Ysgol Caergeiliog)
- bod disgyblion yn gwneud cynnydd yn eu llythrennedd crefyddol, (Ysgol y Santes Fair)

Ysgol uwchradd

- perfformiad rhagorol CA3 (Haf 2015), perfformiad da CA4, a pherfformiad digonol CA5, (Ysgol Uwchradd Bodedern).
- Mae'r disgyblion yn mwynhau ystyried eu barnau eu hunain a thrafod gwahanol safbwyntiau gyda'u cyfoedion yn y gwersi. (Ysgol Uwchradd Bodedern)

Ymhlith yr agweddau a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf, roedd ysgolion yn nodi'r angen i:

- sicrhau bod disgyblion, erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen yn datblygu dealltwriaeth o effaith crefydd ar fywydau credinwyr (Ysgol Biwmaris, Ysgol Brynsiencyn, Ysgol Cylch y Garn, Ysgol Caergeiliog, Ysgol Esceifiog).
- ddatblygu geirfa fydd yn galluogi'r disgyblion fynegi barn ar frig y Cyfnod Sylfaen, (Ysgol Rhosybol).
- ddatblygu gallu rhesymegol y disgyblion i allu trafod cwestiynau mawr crefyddol, (Ysgol Brynsiencyn).
- ddatblygu gallu'r disgyblion i ddadansoddi a dehongli'r haenau o ystyr/symbolaeth a geir o fewn storïau crefyddol, defodau, celf, dawns a cherddoriaeth, (Ysgol Caergeiliog).
- wella medrau ysgrifennu estynedig y disgyblion mewn addysg grefyddol, (Ysgol y Santes Fair).

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- yr amrywiaeth o weithgareddau ‘addysg grefyddol’ clodwiw yn llyfrau disgyblion y Cyfnod Sylfaen, (Ysgol Rhosybol)
- cynlluniau gwaith ar gyfer y Cyfnod Sylfaen sydd wedi ymgorffori gofynion ‘Pobl, Credoau a Chwestiynau’ o fewn gweithgareddau bwriadus a ffocws ar gwestiynau mawr sydd wedi bod yn gyfrwng i sicrhau dyfnder a datblygiad mewn sgiliau ymholi disgyblion CA2, (Ysgol Cylch y Garn);
- gweithgareddau sy’n seiliedig ar storïau, chwarae rôl a chwarae addysgol sy’n cyfrannu’n effeithiol at allu pob disgybl i ddeall mwy amdanynt eu hunain a safbwyntiau pobl eraill, (Ysgol Caergeiliog)
- y defnydd o TGCh fel cyfrwng i ymchwilio ac i ffilmio gwaith i gyfoethogi’r addysgu, (Ysgol Rhosybol).
- bod ymweliad addysgol i Gadeirlan Llanelwy wedi codi brwdfrydedd y disgyblion tuag at addysg grefyddol ac felly wedi cynnal safonau da sy’n amlwg yn eu gwaith mewn llyfrau ac ar wal arddangos. (Ysgol Biwmaris)
- y cynnydd sylweddol ym mhoblogrwydd addysg grefyddol yn ystod y 5 mlynedd diwethaf, (Ysgol Caergeiliog)
- mapio cadarn ar gyfer cynllunio tymor hir a chanol mewn addysg grefyddol, (Ysgol Kingsland)
- cynlluniau manwl, gyda ffocws ar gwestiynau mawr sy’n sicrhau dilyniant a datblygiad mewn gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau ymholi’r disgyblion, (Ysgol Esceifiog)
- safonau addysgu mewn gwersi addysg grefyddol yn dda, (Ysgol y Santes Fair)
- bod y ddarpariaeth yn ysgogi disgyblion CA3 i fwynhau dysgu am ymatebion crefyddol gwahanol i gwestiynau sylfaenol fel, ‘A oes bywyd ar ôl marwolaeth?’, ‘Beth yw ystyr bywyd?’ ‘A ydych yn credu mewn gwyrthiau?’, ‘Mae bywyd yn rhy fyr i ddal dig. Dylid anghofio a maddau bob tro’. (Ysgol Uwchradd Bodedern).

Ymhlith yr agweddau fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf mae’r ysgolion yn nodi’r angen i:

- gryfhau tasgau heriol ac ymestynol ar gyfer y disgyblion mwy galluog ymhob dosbarth, (Ysgol Biwmaris, Ysgol Cylch y Garn, Ysgol Esceifiog), yn enwedig wrth weithio drwy’r cwestiynau sylfaenol, crefyddol a dynol, (Ysgol Cylch y Garn).
- wahodd credinwyr i’r ysgol er mwyn trafod materion crefyddol, (Ysgol Brynsiencyn).
- sicrhau mwy o gyfleodd i ddisgyblion B2 i gywain gwybodaeth yn annibynnol, (Ysgol Rhosybol).
- sicrhau dilyniant yn y cynllunio a defnyddio mwy o gwestiynau mawr, (Ysgol Rhosybol).
- ddatblygu cyfleoedd i ysgrifennu estynedig o fewn addysg grefyddol ac addasu’r cynlluniau er mwyn cynnwys dull mwy trawsgwricwlaidd, (Ysgol Parch. Thomas Ellis).
- sicrhau mwy o gyfleodd i astudio awdurdod crefyddol megis testunau sanctaidd, arweinwyr crefyddol a chodau, (Ysgol Caergeiliog)
- barhau i osod meini prawf llwyddiant a rhoddi cyfle i’r plant fyfyrion ar y dysgu, (Ysgol Cylch y Garn, Ysgol Esceifiog).
- ddatblygu’r dimensiwn Cymreig mewn gwersi addysg grefyddol, (Ysgol y Santes Fair)
- gau’r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy’n derbyn prydiau ysgol am ddim (PYD) a’u cyd-ddisgyblion, (Ysgol Uwchradd Bodedern).
- Ddatblygu tasgau heriol, diddorol ac ymestynol ar gyfer y disgyblion mwy abl a thalentog, (Ysgol Uwchradd Bodedern).

Pa mor dda yw’r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Roedd pob ysgol yn cydymffurfio â’r gofynion statudol.

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- yr ethos sydd yn wahanol i ethos pob dydd yr ysgol ym mhob sasiwn addoli ar y cyd, gan fod hyn yn gyfle i rannu gwerthoedd o barch distaw, (Ysgol Biwmaris, Ysgol Cylch y Garn)

- bod llawer o'r plant yn cyfrannu'n effeithiol i'r sesiynau addoli ar y cyd trwy rannu eu teimladau, (Ysgol Brynsiencyn).
- sesiynau addoli ar y cyd sy'n gwneud cyfraniad sylweddol at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion (Ysgol Parch. Thomas Ellis, Ysgol Cylch y Garn, Kingsland), y staff a'r gymuned ehangach, (Ysgol Parch. Thomas Ellis)
- y cyfleoedd a geir i wrando ar stori, cyflwyniad gan aelod o staff neu ymwelydd yn ogystal a gweddio a chanu, (Ysgol Rhosybol)
- bod y sesiynau addoli ar y cyd yn cael eu cynllunio, eu paratoi a'u harfarnu gan yr Uwch Dim Rheoli er mwyn sicrhau bod y profiadau yn berthnasol ac o ansawdd da, (Ysgol Caergeiliog)
- bod y disgyblion yn cael cyfleoedd rheolaidd i adfyfrio'n dawel mewn sesiynau addoli ar y cyd, (Ysgol y Santes Fair).
- sesiynau addoli ar y cyd sy'n cyfrannu at ddealltwriaeth y disgyblion o faterion moesol ac ysbrydol a sy'n eu helpu i barchu amrywiaeth, gwirionedd, cyfiawnder, hawliau a chyfrifoldeb yn ogystal a meithrin ysbryd cymunedol a hyrwyddo ethos o barch sy'n greiddiol i'r ysgol (Ysgol Uwchradd Bodedern).

Ymhlith y materion a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flynedd nesaf mae'r angen i:

- cyflwyno mwy o gyfleoedd i gyd-ganu, (Ysgol Biwmaris).
- sicrhau bod y sesiynau addoli ar y cyd a gynhelir yn y dosbarth yn dilyn yr un themâu a'r un drefn a'r sesiynau torfol, (Ysgol Brynsiencyn).
- sicrhau bod yr addoli ar y cyd yn y ddwy adran yn cydymffurfio a'r rheoliadau a'r gofynion, (Ysgol Cylch y Garn).
- sicrhau cyfleoedd i ddisgyblion ddarllen yn y gwasanaeth, (Ysgol Rhosybol);
- ddarparu cyfleoedd i ddisgyblion i gynllunio ac arwain sesiynau addoli ar y cyd, (Ysgol y Santes Fair).⁴
- efelychu'r arferion rhagorol ymhob sesiwn addoli ar y cyd (Ysgol Uwchradd Bodedern).

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Ynys Môn

- Datblygu gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau rheolaethol cydynwyr ac arweinyddion pwnc fel eu bod yn gallu arwain gwelliannau yn eu hysgolion;
- Sicrhau bod ysgolion yn cael mynediad at ganllawiau ac arferion da a fyddai'n gwella deilliannau addysg grefyddol eu disgyblion ac ansawdd yr addysg grefyddol ac yn adlewyrchu egwyddorion ac argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'.

2.3.2 Aseidiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs llawn)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2016.

Ysgolion Uwchradd Ynys Môn	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	5	34	94	128	44.1	45.7	45.3	82.4	85.1	84.3	94.1	100	98.4			
2015	5	53	97	150	34.0	51.5	45.3	81.1	82.5	82.0	100	100	100	44	47	46
2014	5	27	110	137	40.7	55.5	52.6	81.5	87.3	86.1	100	100	100	44	48	47
2013	5	32	108	140	28.1	46.3	42.1	81.3	82.4	82.1	100	100	100	44	46	46
2012	4	46	110	156	43.5	65.5	59.0	76.1	94.5	89.1	100	100	100	44	50	49
2011	5	46	100	146	21.7	58.0	46.6	67.4	92.0	84.2	100	100	100	41	49	47

Nid yw sgôr cyfartalog y disgyblion yn eu pynciau eraill ar gael i'r ymgynghorydd dyniaethau. O ganlyniad mae'n amhriodol i gymharu perfformiadau ysgolion. Fodd bynnag, mae adrannau Addysg Grefyddol yn gallu cael mynediad i data sy'n dangos sut mae'r ymgeiswyr wedi perfformio mewn cwestiynau unigol ac mewn pynciau eraill. Fe'u cynghorir i ddefnyddio'r wybodaeth hyn yn eu hunan arfarniad.

2016	Nifer yn sefyll			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
Ysgol Syr Thomas Jones	8	15	23	25.0	80.0	60.9	75.0	100.0	91.3	100.0	100.0	100.0			
Ysgol Uwchradd Caergybi	4	4	8	0.0	75.0	37.5	0.0	100.0	50.0	50.0	100.0	75.0			
Ysgol Gyfun Llangedfni	6	13	19	16.7	69.2	52.6	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0			
Ysgol David Hughes	14	36	50	71.4	50.0	56.0	100.0	97.2	98.0	100.0	100.0	100.0			
Ysgol Uwchradd Bodedern	2	26	28	100.0	3.8	10.7	100.0	50.0	53.6	100.0	100.0	100.0			
660	34	94	128	44.1	45.7	45.3	82.4	84.1	84.3	94.1	100.0	98.4			
GwE (6 awdurdod)	732	1,292	2,024	17.8	33.2	27.6	65.6	80.5	75.1	99.0	99.8	99.6			

Canlyniadau da iawn

- 128 ymgeisydd o 5 ysgol ym Môn, 22 ymgeisydd llai nag yn 2015.
- Mae'r nifer o ddisgyblion mewn dosbarthiadau yn amrywio o 8 disgybl mewn un ysgol i 50 mewn ysgol arall.
- 45.3% o'r ymgeiswyr yn derbyn graddau A*/A (rhagoriaeth) am yr ail flwyddyn yn olynol.
- 84.3% o ymgeiswyr yn ennill cymhwyster level 2 (A*- C) sy'n gynydd (+2.3%) ers 2015. Dau ymgeisydd a fethodd dderbyn derbyn cymhwyster Lefel 1 (1.6%)
- Mae mwy o ferched na bechgyn yn dewis Astudiaethau Crefyddol fel opsiwn TGAU (B 34 : G 94).

- Ychydig iawn o wahaniaeth sydd rhwng perfformiad y bechgyn mewn cymhariaeth a pherfformiad y merched ar y lefelau uwch, A*/A (1.6%), L2 (1.7%), er bod bwlch wedi ymddangos ar L1 (5.9%) am y tro cyntaf ers chwech mlynedd.

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs byr)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2016. Mae'r disgyblion hyn wedi penderfynu hawlio eu pwyntiau am y cwrs byr TGAU yn hytrach na pharhau gyda'u hastudiaethau am ail flwyddyn. Mae ychydig iawn o ysgolion yn cynnig cwrs byr Astudiaethau Crefyddol TGAU fel cymhwyster ar gyfer y cwrs statudol Addysg Grefyddol CA4.

Ysgolion Uwchradd Ynys Môn	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	2*	1	3	4	0.0	0.0	0.0	0.0	66.6	50%	100%	66.6	75%			
2015	2	0	4	4	0.0	75.0	75.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	25	25
2014	1	6	28	34	50.0	71.4	67.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	23	26	25
2013	2	11	32	43				72.7	84.4	81.4	100	100	100	21	25	24
2012	3	4	3	7				50.0	66.7	57.1	100	100	100	19	21	20
2011	2	32	37	69	0.0	0.0	0.0	65.6	86.5	76.8	100	100	100	20	24	22

*Disgyblion sy'n derbyn addysg heblaw yn yr ysgol ac Ysgol David Hughes

Canlyniadau Safon Uwch: Astudiaethau Crefyddol

Ysgolion Uwchradd Ynys Môn	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% A*/A			% A-C			% A-E		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	4			54			13.0			74.1			100
GwE				288			15.3			72.9			99.7

Canlyniadau Uwch Gyfrannol: Astudiaethau Crefyddol

Ysgolion Uwchradd Ynys Môn	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% A*/A			% A-C			% A-E		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	4			11			9.1			36.4			54.5
GwE				95			8.4			38.9			78.9

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Annog adrannau uwchradd i ymateb i unrhyw negeseuon a amlygir yn sgil dadansoddi data perfformiad mewnol ac allanol ysgolion;
- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn cael mynediad i arweiniad pynciol bwrdd arholi CBAC a hwyluso cyfleoedd iddynt gydweithio gydag ymarferwyr arweiniol GwE (Mefys Edwards ac Angharad Derham) wrth ymateb i fanylebau yr arholiadau TGAU a Safon Uwch newydd.

2.3.3 Adroddiadau arolygu ESTYN

Cyflwynwyd gwybodaeth am arolygiadau 3 ysgol gynradd ac 1 ysgol uwchradd yn ystod 2016-17.

Ysgol	Dyddiad	Gofal cymorth ac arweiniad (2.3) <i>A oes cyfeiriad at: datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol?</i>	Gofal cymorth ac arweiniad (2.3) <i>A oes cyfeiriad at: addoli ar y cyd?</i>	Profiadau dysgu (2.1) <i>A oes cyfeiriad at: Addysg Grefyddol?</i>	Gweithio mewn partneriaeth (3.3) <i>A oes cyfeiriad at gymunedau crefyddol lleol?</i>
Gynradd Bodedern	Tachwedd	✓	✓ ¹	✓	✓
Llanfawr ²	Tachwedd	✗	✗	✓	✗
Niwbwrrch	Ionawr	✓	✓	✓	✓
David Hughes ²	Mawrth	✓	✗	✓	✗

1. Mae'r adroddiadau yn cyfeirio at 'gwasanaethau' nid sesiynau addoli ar y cyd.
2. Roedd Ysgol Llanfawr ac Ysgol David Hughes yn ysgolion peilot ar gyfer Fframwaith Arolygu newydd ESTYN

Prin yw'r cyfeiriadau at addysg grefyddol yn adroddiadau ESTYN, ond mae'r adroddiadau yn nodi bod:

- tair o'r ysgolion yn darparu ystod o brofiadau dysgu priodol sy'n hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, moesol, ysbrydol a diwylliannol y disgyblion yn effeithiol;
- dwy o'r ysgolion yn cynnal sesiynau addoli ar y cyd pwrpasol;
- dwy o'r ysgolion wedi sefydlu partneriaethau priodol gyda chymunedau crefyddol lleol;
- llawer o'r ysgolion yn darparu profiadau dysgu gwerthfawr sy'n datblygu dealltwriaeth y disgyblion o greddau a chrefyddau gwahanol.

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mr. Gareth Jones, swyddog addysg Cyngor Ynys Môn yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Môn yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae Cyngor Ynys Môn yn comisiynu'r GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion) i gefnogi cyfarfodydd CYSAGau Môn ac i gynrychioli CYSAG Môn mewn cyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol.

Rhannwyd arferion da yn ystod y flwyddyn trwy estyn gwahoddiad i gynrychiolwyr ysgol i amlinellu'r profiadau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a ddarperir i'w disgyblion:

- Cydlynnydd Ysgol y Bont (ysgol arbennig)
- Cydlynnydd Ysgol Llanfawr
- Pennaeth Ysgol Uwchradd Caergybi a chynrychiolydd o 'Gobaith Môn'.

Lluniwyd cynllun gweithredu ar gyfer CYSAG Môn yn ystod cyfarfod Haf 2016 yn amlinellu pedair blaenoriaeth ar gyfer 2016-17 (gweler atodiad 3.7). Roedd y blaenoriaethau yn codi o drafodaethau'r flwyddyn ac adroddiad blynyddol 2014-15 a 2015-16. Fodd bynnag, mewn cyfnod o doriadau cyllidol, nid oes bellach gwasanaeth ymgynghorol lleol sy'n gallu cynnig cefnogaeth neu hyfforddiant i athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol ac mae'n her gynyddol i CYSAGau i allu cynghori a chefnogi ysgolion.

Blaenoriaeth 1: Datblygu arweinyddiaeth dda ym maes addysg grefyddol ac addoli ar y cyd

Blaenoriaeth 2: Dyfodol Llwyddiannus (Argymhellion Donaldson ac Addysg Grefyddol)

Blaenoriaeth 3: Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd

Blaenoriaeth 4: Hyrwyddo Addoli ar y Cyd o ansawdd

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod yr ymgynghorydd her yn cynnig gweithdai tymhorol er mwyn cynnig arweiniad i gydlynwyr pwnc wrth iddynt hunan arfarnu addysg grefyddol ac addoli ar y cyd yn eu hysgolion.
- Ymateb i flaenoriaethau cynllun gweithredu 2016-17.

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon addysg grefyddol:

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

Yn ystod 2014-15, comisiynwyd yr Athro Graham Donaldson i gynnal adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru. Mae CYSAG Môn wedi cyfrannu at y broses ymgynghorol, y 'Sgwrs Fawr' ac wedi trafod argymhellion y ddogfen 'Dyfodol Llwyddiannus' a gyhoeddwyd yn Chwefror 2015. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn cael ei chynrychioli ar y Grŵp Rhanddeiliaid Strategol Llywodraeth

Cymru ac mae Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi mynychu cyfarfodydd yn ystod y flwyddyn gyda chynrychiolwyr o Adran Cwricwlwm Llywodraeth Cymru wrth iddynt gefnogi'r ysgolion arloesol a datblygu Cwricwlwm i Gymru. Mae Miss Bethan James, yr Ymgynghorydd Her (GwE) sy'n cefnogi CYSAGau Gwynedd a Môn yn cydweithio gydag aelodau PYCAG er mwyn cynorthwyo athrawon i baratoi at y cwricwlwm newydd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn ymwybodol o'r canllawiau sydd ar gael ac yn gweithredu ar yr arweiniad;
- Annog athrawon addysg grefyddol Ynys Môn ac aelodau CYSAG Môn i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu;

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Mae CYSAG Môn yn argymhell yr adnoddau canlynol i athrawon addysg grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (2011)

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol uwchradd yn ymwybodol o gasgliadau ac yn gweithredu ar argymhellion adroddiad ESTYN.

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Môn wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
 - 'Arweiniad atodol ar arolygu addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Mehefin 2008);
 - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013).
- Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.
- Mae CYSAG Môn yn argymhell bod ysgolion yn defnyddio amrediad o adnoddau er mwyn darparu sesiynau addoli ar y cyd ystyrlon i'w disgyblion:

- Safle Moodle CYNNAL: canllawiau, amserlen enghreifftiol, rhestr o lyfrau a gwefannau defnyddiol, deunyddiau enghreifftiol gan ysgolion cynradd yr ardal.

Gan fod y gefnogaeth ymgynghorol i addysg grefyddol wedi gorffen ym mis Mawrth 2013 mae aelodau CYSAGau Gwynedd a Môn wedi ystyried dulliau amgen o gyflawni eu dyletswyddau i fonitro safonau a chynghori'r awdurdod addysg. Dosbarthwyd holiadur i aelodau CYSAG Môn (28.06.14) ac ymatebodd deg aelod. Mae'r dadansoddiad (26.11.14) yn dangos bod:

- holl aelodau CYSAG Môn yn teimlo'n hyderus yn eu dealltwriaeth o ofynion statudol addoli ar y cyd mewn ysgolion;
- llawer o'r aelodau yn barod i ymweld â sesiwn/sesiynau addoli ar y cyd mewn sampl o ysgolion pob tymor.

Mewn ymateb i argymhellion CYSAG Môn, mae'r Awdurdod Addysg wedi llythyru'r ysgolion yn rheolaidd yn gofyn iddynt estyn gwahoddiad i aelodau CYSAG i fynychu sesiwn addoli ar y cyd. Cytunwyd (6.10.15) y byddai'r aelodau yn treialu pro-fforma ar gyfer cofnodi eu harsylwadau yn ystod eu hymweliadau addoli ar y cyd am gyfnod o flwyddyn. Mae Grŵp Strategol Cynradd Môn yn cefnogi'r defnydd o'r pro fforma (Atodiad X) a dosbarthwyd copi i bob ysgol. Mynychodd un aelod sesiwn addoli ar y cyd yn Ysgol Uwchradd Caergybi yn ystod y flwyddyn.

Penderfyniadau

Ni chafwyd cais gan unrhyw ysgol am benderfyniad mewn perthynas ag addoli ar y cyd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd;
- Annog ysgolion i wahodd aelodau o CYSAG Môn i fynychu sesiynau addoli ar y cyd yn ysgolion y sir.
- Sicrhau bod ysgolion ac aelodau CYSAG yn derbyn copiâu o 'Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN), a 'Canllawiau ynglŷn ag addoli ar y cyd' (Cymdeithas CYSAGau Cymru);

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Môn yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef

- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig

Athrawon, sef,

- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd
Undeb Bedyddwyr Cymru
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Undeb yr Annibynwyr
Yr Eglwys Babyddol

Parch./Rev. Kate McClelland (Haf 2016)
Mrs Catherine Jones
Mr Rheinallt Thomas
Ms Kirsty Williams
Yr Athro Euros Wyn Jones
Mr Christopher Thomas

Cynrychiolwyr Athrawon (cyfetholwyd)

Ysgol Gynradd Llangaffo
Ysgol Parch Thomas Ellis
Ysgol Uwchradd Bodedern
Ysgol Syr Thomas Jones

Manon Morris Williams
Alison Jones
Heledd Hearn
Mefys Jones Edwards

Cynrychiolwyr yr Awdurdod Addysg Lleol

Cynghorydd Glyn Haynes
Cynghorydd Gwilym O Jones
Cynghorydd Alun Mummery
Cynghorydd Bryan Owen
Cynghorydd Dylan Rees (**Cadeirydd**)
Cynghorydd Alun Roberts

Aelodau Cyfetholedig (heb bleidlais)

Rheinallt Thomas

Cyngor yr Ysgolion Sul

Swyddogion

Delyth Molyneux
Gareth Jones
Bethan James

Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes
Swyddog Addysg a chlerc CYSAG Môn
Ymgynghorydd Her GwE

Shirley Cooke

Swyddog Pwyllgor

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2016-17

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2016 – 2017, cyfarfu CYSAG Ynys Môn ar dri achlysur:

- 11 Hydref 2016
- 14 Chwefror 2017
- 13 Mehefin 2017

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rai ohonynt yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 11 Hydref 2016

- Materion yn codi: llythyr at CBAC am gyrsiau a deunyddiau TGAU, diweddariad ar gynnydd Ysgol Pencarnisiog, ymweliadau i arsylwi addoli ar y cyd.
- Adroddiadau hunan arfarniadau ysgolion: Biwmares, Brynsiencyn, Parch. Thomas Ellis, Uwchradd Bodedern.
- Adroddiad blynyddol (drafft) CYSAG Ynys Môn 2015/2016
- Diweddariad gan ymgynghorydd her GwE: TGAU newydd
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno adroddiad llafar o'r cyfarfod a gynhaliwyd yn Rhyl, Sir Ddinbych ar 23 Mehefin 2017

b) Cyfarfod 14 Chwefror 2017

- Materion yn codi: cynrychiolaeth Cyngor Ysgolion Sul
- Arolygiadau ESTYN: Ysgol Gynradd Bodedern, Ysgol Llanfawr
- Hunan arfarniadau ysgolion: Llanfawr, Rhosybol, Cylch y Garn, Caergeiliog, Ysgol David Hughes
- Diweddariad gan ymgynghorydd her GwE:
 - Safonau addysg grefyddol
 - Adnoddau Addysg Grefyddol
 - Addysg Grefyddol a'r Cwricwlwm am Oes
 - Astudiaethau Crefyddol TGAU/Safon Uwch
 - Cynllun Gweithredu CYSAG Ynys Môn
- Cyfansoddiad y pwyllgor
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau o'r cyfarfod a gynhaliwyd yng Nghaerfyrddin ar 18 Tachwedd, 2016.

c) Cyfarfod 13 Mehefin 2017

- Cyflwyniad gan Ysgol Llanfawr, Ysgol Uwchradd Caergybi a Gobaith Môn
- Arolygiadau ESTYN: Ysgol Gynradd Niwbwrch, Ysgol David Hughes
- Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion: Kingsland, Esceifiog, Llanfairpwll, Santes Fair.
- Diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her
- Cyfansoddiad CYSAG
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau ar gyfer y cyfarfod a gynhaliwyd ym Mrynbuga, Sir Fynwy ar 3 Mawrth 2017.

3.3.1 Mae CYSAG Ynys Môn wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac y mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y cynrychiolwyr canlynol:

- Rheinallt Thomas
- Mefys Edwards (cyflwyniad)

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y sylwebyddion canlynol:

- Miss Bethan James – ymgynghorydd her GwE

3.3.2 Darperir cynhaliadaeth broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Delyth Molyneux, Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes

Gareth Jones , Swyddog Addysg sy'n gweithredu fel Clerc CYSAG

Bethan James, ymgynghorydd her GwE

Shirley Cooke, Swyddog Pwyllgor sy'n cofnodi ac yn gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Ynys Môn

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg a Hamdden, Ffordd Glanhwfa, Llangefni.
LL77 7EY

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronaidd o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Gwefan Ysgolion Ynys Môn
- Cymdeithas CYSAGau Cymru

Darperir copi hefyd i:

- Aelodau CYSAG Môn

3.4 Templed CYSAG Ynys Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a))

Cred **CYSAG Ynys Môn** y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae **CYSAG Ynys Môn** wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Ni fydd Fframwaith Arolygu newydd ESTYN bellach yn cyfeirio'n benodol at Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae **CYSAG Ynys Môn** felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod **CYSAG Ynys Môn** ar 14 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i holl ysgolion cynradd ac uwchradd y sir i gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerics CYSAG Ynys Môn:

Manylion cyswllt:

Enw (Clerc CYSAG): Mr Gareth Jones

Cyfeiriad: Adran Addysg a Hamdden, Ffordd Glanhwfa, Llangefni

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Enw'r Ysgol:

Cyfeiriad:

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	
----------	--	----	--	---------	--	------------	--

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.1 a 2.2, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	
----------	--	----	--	---------	--	------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy
--	-----	---------

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2011), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	--	----------------	--	-------------------	--

Llofnod: (Pennaeth)

Dyddiad:

3.5 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol

Beth mae'r tabl TGAU (cwrw llawn) yn dangos?

<p>Nifer yn sefyll</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU llawn mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% Rhagoriaeth</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill A* neu A mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% L2</p> <p>B G Σ</p>	Mae'r amrediad o achrediau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 2 yn cyfateb i raddau A* i C mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i C mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
<p>% L1</p> <p>B G Σ</p>	Mae'r amrediad o achrediau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 1 yn cyfateb i raddau A* i G mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i G mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
<p>Sgôr cyfartalog y pwnc</p> <p>B G Σ</p>	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* felly yn gyfwerth a 58 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 40 phwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (÷) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn a'r genethod mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir. Mae'r symbol Σ yn cynrychioli'r cyfanswm o'r ymgeiswyr

Beth mae'r tabl TGAU (cwrw byr) yn dangos?

<p>Nifer yn sefyll</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU byr mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% Rhagoriaeth</p> <p>B G Σ</p>	
<p>% L2</p> <p>B G Σ</p>	
<p>% L1</p> <p>B G Σ</p>	
<p>Sgôr cyfartalog y pwnc</p> <p>B G Σ</p>	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* (cwrw byr) felly yn gyfwerth a 29 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 11 pwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (÷) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn, genethod a chyfanswm y grŵp dysgu mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir.

3.6: Taflen gofnodi ar gyfer aelodau CYSAG Ynys Môn wrth iddynt fynychu sesiwn addoli ar y cyd

Cyngor Sefydlog ar Addysg Grefyddol

Mynychais sesiwn addoli ar y cyd mewn:	ysgol arbennig ysgol gynradd ysgol uwchradd	☐ ☐ ☐
Mynychais sesiwn addoli ar y cyd:	torfol/ysgol gyfan dosbarth cyfnod allweddol	☐ ☐ ☐
Yn cyfrannu i'r sesiwn addoli ar y cyd oedd:	y pennaeth disgyblion athro/athrawon arweinydd crefyddol lleol rhiant/rhieni llywodraethwr	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Roedd y sesiwn addoli ar y cyd wedi para:	llai na 5 munud rhwng 5-10 munud rhwng 10-15 munud dros 15 munud.	☐ ☐ ☐ ☐

Thema'r sesiwn addoli ar y cyd oedd: _____

Clywais:

Stori Feiblaidd		Cyflwyniad gan oedolyn	
Stori o draddodiad crefyddol arall		Cyflwyniad gan y disgyblion	
Stori foesol/cyfoes/hanesyddol addas		Disgyblion yn myfyrio'n dawel mewn ymateb i ysgogiad	
Disgyblion yn gweddïo (yn unigol neu ar y cyd)			
Emyn /carol Cristnogol			
Cân addas			

Tanlinellwch y tri datganiad gorau sy'n disgrifio'r sesiwn addoli ar y cyd.

Heddiw, roedd y sesiwn addoli ar y cyd yn:

- datblygu gallu dysgwyr i fyfyrion ar eu teimladau, eu gwerthoedd a'u hagweddau eu hunain;
- datblygu ymwybyddiaeth dysgwyr o fywyd mewnol a dimensiwn ysbrydol pob unigolyn;
- trafod a hybu ymatebion i gwestiynau sylfaenol ynglŷn ag ystyr bywyd, newid a marwolaeth;
- datblygu credoau a gwerthoedd, yn bersonol ac yn gymunedol fel ei gilydd;
- hybu dealltwriaeth o gredoau a gwerthoedd pobl eraill naill ai yn lleol neu yn fyd-eang;
- cynyddu hunan-barch ac ymdeimlad o bwrpas mewn bywyd;
- meithrin y gallu dynol i wneud dewisiadau moesol er da neu er drwg;
- hybu gwerthoedd, ystyr a phwrpas a rennir;
- darparu cyfleoedd i fyfyrion ar y digwyddiadau a'r profiadau 'hapus' a 'thrist' sy'n effeithio ar gymuned yr ysgol a'r gymuned leol, ac i'w rhannu;
- ategu dealltwriaeth ar y cyd o sut y gall dysgwyr unigol ac ysgol gyfrannu'n gadarnhaol at y gymuned ehangach
- datblygu dealltwriaeth o amrywiaeth ac anghydraddoldeb byd-eang.

Unrhyw sylw arall:

3.7 : Cynllun Gweithredu CYSAG Ynys Môn 2016-17

Adroddiad Blynyddol CYSAG Môn 2014-15/2015-16	Camau Gweithredu 2016-17 ALI (Awdurdod Lleol) YH (Ymgynghorydd Her) AC (Aelodau CYSAG)	Tystiolaeth	Deilliannau	
				☺
				☹
Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd. Tudalen 10	<ul style="list-style-type: none"> Cefnogi athrawon uwchradd mewn unrhyw drafodaethau gyda CBAC neu Gymwysterau Cymru. Cefnogi gwaith Arweinydd Rhanbarthol AG TGAU (Mefys Jones) Annog pob adran TGAU AG i fanteisio ar y cyfleoedd i gyfrannu at y cydweithio lleol (Gwynedd a Môn) a rhanbarthol. 	<ul style="list-style-type: none"> Cofnodion CYSAG Ynys Môn Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Ynys Môn i ysgolion. Enghreifftiau o arferion da 	<ul style="list-style-type: none"> Athrawon AG ac ymgeiswyr AG TGAU yn teimlo'n hyderus wrth wynebu'r fanyleb newydd. Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion uwchradd yn nodi bod safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer CA4 yn dda neu'n well; Canlyniadau TGAU Astudiaethau Crefyddol yn gyson dda neu'n well. 	☺ ☹ ☹
Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd Tudalen 13	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio a'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addolir ar y cyd o ansawdd. Annog ysgolion i wahodd aelodau o GYSAG Ynys Môn i fynychu sesiynau addoli ar y cyd 	<ul style="list-style-type: none"> Gohebiaeth i ysgolion Adroddiadau llafar aelodau CYSAG Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN 	<ul style="list-style-type: none"> Adroddiadau ESTYN yn nodi bod addoli ar y cyd yn dda. Pob ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion statudol. Gwell dealltwriaeth ymhlith aelodau CYSAG o natur addoli ar y cyd mewn ysgolion. 	☺ ☹ ☹

Tudalen 33

Adroddiadau Estyn Reports

HAF 2017 SUMMER.

Ysgol Gynradd Dwyran.

Mae gan yr ysgol gynlluniau gwaith priodol sy'n ymateb i ofynion y Cwricwlwm Cenedlaethol a'r maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol. Maent yn gytbwys a diddorol ac yn darparu ystod dda o brofiadau dysgu i'r disgyblion. Yn ddiweddar, mae'r ysgol wedi dechrau addasu'r cynlluniau mewn partneriaeth gyda'r ysgolion uno i wella dilyniant a datblygiad yng ngwaith y disgyblion.

Mae amrywiaeth dda o weithgareddau allgyrsiol ar gael i'r disgyblion, sy'n cyfoethogi eu profiadau yn llwyddiannus. Er enghraifft, mae ymweliadau i Oriel Môn, Eglwys Llangeinwen a choedwigoedd sy'n gwarchod cynefin y wiwer goch yn hybu dealltwriaeth y disgyblion o nodweddiad hanesyddol ac amgylcheddol eu hardal yn llwyddiannus. Mae cyfleoedd addas i'r disgyblion ddysgu am draddodiadau, hanes a diwylliant Cymru. Maent yn astudio gwaith arlunydd lleol ac yn dathlu dydd Santes Dwynwen a dydd Gŵyl Dewi Sant.

Mae'r ysgol yn meithrin datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol a chymdeithasol y disgyblion yn llwyddiannus trwy weithgareddau'r cwricwlwm, cyfnodau amser cylch a chyd- addoli perthnasol. Trefnir cyfleoedd addas i fyfyrion ar bynciau cyfoes i ystyried plant llai ffodus na hwy mewn gwledydd fel Syria.

The school has appropriate schemes of work that respond to the requirements of the National Curriculum and the agreed syllabus for religious education. They are balanced and interesting and provide a good range of learning experiences for pupils. The school has recently begun to adapt the schemes in partnership with the merger schools to improve continuity and development in pupils' work.

A good variety of extra-curricular activities are available to pupils, which enrich their experiences successfully. For example, visits to Oriel Môn, St Ceinwen's Church and woodlands that protect the habitat of red squirrels promote pupils' understanding of their area's historical and environmental features successfully. There are suitable opportunities for pupils to learn about Welsh traditions, history and culture. They study the work of a local artist and celebrate St Dwynwen's Day and St David's Day.

The school fosters pupils' spiritual, moral, cultural and social development successfully through curriculum activities, circle time periods and relevant collective worship sessions. Suitable opportunities are arranged in order to reflect on current issues, for example to consider children who are less fortunate than themselves in countries such as Syria.

Ysgol Gynradd Henblas.

Yn gyffredinol, mae'r profiadau yng nghyfnod allweddol 2 yn bodloni gofynion y cwricwlwm cenedlaethol ac addysg grefyddol yn briodol.

Trwy ei gweithdrefnau a'i pholisïau, mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, moesol, ysbrydol a chymdeithasol ei disgyblion yn effeithiol. Mae'r sesiynau addoli ar y cyd yn atgyfnerthu'r gwerthoedd hyn yn llwyddiannus. Mae'r ysgol hefyd yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol disgyblion trwy ddarparu cyfleoedd buddiol iddynt fyfyrïo a chofio am eraill.

In general, experiences in key stage 2 meet the requirements of the National Curriculum and religious education appropriately.

Through its procedures and policies, the school promotes pupils' social, moral and spiritual development effectively. Collective worship sessions reinforce these values successfully. The school also promotes pupils' spiritual development by providing beneficial opportunities for them to reflect and remember others.

Ysgol Uwchradd Caergybi

Mae'r ysgol yn darparu cwricwlwm eang a chytbwys sy'n bodloni anghenion bron pob un o'i disgyblion. Rhoddir amser priodol i fodloni gofynion y Cwricwlwm Cenedlaethol, addysg grefyddol ac addysg bersonol a chymdeithasol.

Mae'r rhaglen addysg bersonol a chymdeithasol yn cyfrannu'n dda tuag at ddatblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol disgyblion.

The school provides a broad and balanced curriculum that meets the needs of nearly all of its pupils. Appropriate time is given to meet the requirements of the National Curriculum, religious education and personal and social education.

The personal and social education programme contributes well towards the spiritual, moral and cultural development of pupils.

Ysgol Gynradd Pencarnisiog

Argymhelliad 3 Arolwg 2016 Recommendation 3 Inspection

Sicrhau bod cynlluniau gwaith yn ymateb yn llawn i ofynion y Cwricwlwm Cenedlaethol a'r maes llafur ar gyfer addysg grefyddol

Ensure that schemes of work respond fully to the requirements of the National Curriculum and the syllabus for religious education.

Llythyr Estyn Mehefin 2017 : Estyn letter of June 2017.

Bernir bod Ysgol Pencarnisiog wedi gwneud cynnydd da o ran y materion allweddol ar gyfer gweithredu yn dilyn ymweliad Estyn ym Mai 2017. Byddwn yn awr yn tynnu enw'r ysgol oddi ar y rhestr o ysgolion y mae angen iddynt gael eu monitro gan Estyn. Ni fydd mwy o ymweliadau monitro gan Estyn mewn perthynas â'r arolygiad hwn.

Ysgol Pencarnisiog is judged to have made good progress in respect of the key issues for action following the Estyn visit in May 2017. The school has been removed from the list of schools requiring Estyn monitoring. There will be no further Estyn monitoring visits in relation to this inspection.

Cwestiynau i CYSAGau/ Questions for chairpersons

Pa gysylltiad rheolaidd sydd gan eich sefydliad ag ysgolion cynradd ac uwchradd yn eich ardal?

What regular contact does your SACRE have with primary and secondary schools in your area?

Pa gymorth ac arweiniad ydych chi'n eu rhoi i staff ysgolion?

What support and guidance do you provide for school staff?

A ydych yn teimlo y gall athrawon fanteisio ar hyfforddiant a chymorth digonol i'w galluogi i addysgu addysg grefyddol yn effeithiol?

Do you feel that teachers have sufficient access to training and support to enable them to teach RE effectively?

A ydych yn teimlo bod unrhyw broblemau o ran athrawon nad ydynt yn arbenigwyr yn addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd? Sut mae hyn yn effeithio ar safonau disgyblion?

Do you feel that there are any issues with non-specialist teaching RE in secondary schools? How does this impact on pupil standards?

A ydych yn monitro safonau a darpariaeth mewn addysg grefyddol mewn ysgolion lleol? Os ydych, ym mha ffyrdd a pha mor aml? Beth yw eich canfyddiadau?

Do you monitor standards and provision for RE in local schools? If yes, in what ways and how often? What are your findings?

A ydych wedi ystyried effaith Dyfodol Llwyddiannus ar addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion? A ydych yn rhagweld unrhyw broblemau os caiff addysg grefyddol ei haddysgu'n rhan o gwricwlwm ehangach y Dyniaethau yn CA3?

Have you considered the impact of Successful Futures on teaching RE in schools? Do you envisage any issues if RE is taught as part of a wider Humanities curriculum at KS3?

At ei gilydd, pa mor dda ydych chi'n teimlo y mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu mewn ysgolion ar hyn o bryd? A ydych yn teimlo bod unrhyw agwedd benodol ar addysg grefyddol yn cael ei haddysgu'n dda neu ei haddysgu'n wael? Pa dystiolaeth ydych chi'n seilio'r farn hon arni?

Overall how well do you feel that RE is currently being taught in schools? Do you feel that any particular aspect of RE is more often taught well or taught poorly? What evidence do you base this judgement on?

A ydych yn teimlo bod safonau addysg grefyddol mewn ysgolion wedi gwella neu ddirywio'n gyffredinol dros y 5 mlynedd diwethaf? Ym mha ffyrdd a pham?

Do you feel that standards of RE in schools have generally improved or declined over the last 5 years? In what ways and why?

Beth ydych chi'n teimlo yw'r prif broblemau y mae ysgolion yn eu hwynebu?

What do you feel are the main issues facing schools?

A oes unrhyw wybodaeth arall yr hoffech ei rhannu â mi?

Is there any other information that you would like to share with me?

Diolch yn fawr i chi am ein helpu â'n hymchwil.

Thank you very much for helping us with our research.

Anfonwch yr ymateb hwn at liz.counsell@estyn.gov.uk erbyn 27 Hydref.

Please email this response to liz.counsell@estyn.gov.uk by October 27th

Os hoffech i mi ddilyn yr holiadur hwn â sgwrs fer dros y ffôn, rhowch eich enw a'ch manylion cyswllt. If you would like me to follow up this questionnaire with a short telephone conversation, please add your name and contact details.

Enw/ Name _____ **Swydd/ Position** _____

E-bost/ Email _____ **Ffôn/ Phone** _____

This page is intentionally left blank

Cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru, Wrecsam , 7 Gorffennaf 2017
(10.30am – 3pm)

Wales Association of SACREs meeting, Wrexham, 7 July 2017 (10.30am – 3pm)

Presenoldeb/Attendance

<p>Ynys Môn / Anglesey Bethan James (BJ) Rheinallt Thomas (RT) Mefys Jones-Edwards (M J)</p> <p>Blaenau Gwent Gill Vaisey (GV)</p> <p>Pen-y-bont ar Ogwr / Bridgend Edward Evans (EE) Vicky Thomas (VT)</p> <p>Caerffili/ Caerphilly Vicky Thomas (VT) John Taylor (JT)</p> <p>Caerdydd / Cardiff Gill Vaisey (GV)</p> <p>Sir Gaerfyrddin / Carmarthenshire Mary Parry (MP)</p> <p>Ceredigion Lyndon Lloyd MBE (LL)</p> <p>Conwy Phil Lord (PL)</p>	<p>Sir Ddinbych / Denbighshire Phil Lord (PL) Emrys Wynne (EW) Simon Cameron (SC)</p> <p>Sir y Fflint / Flintshire Phil Lord (PL) Roz Williams (RL)</p> <p>Gwynedd Bethan James (BJ)</p> <p>Merthyr Tudful / Merthyr Tydfil Vicky Thomas (VT) Ernie Galsworthy (EG)</p> <p>Sir Fynwy / Monmouthshire Gill Vaisey (GV)</p> <p>Castell-nedd Port Talbot / Neath and Port Talbot</p> <p>Casnewydd / Newport Vicky Thomas (VT) Sally Northcott (SN)</p> <p>Sir Benfro / Pembrokeshire Mary Parry (MP)</p>	<p>Powys John Mitson (JM) Margaret Evitts (ME)</p> <p>Rhondda Cynon Taf Paula Webber (PW)</p> <p>Abertawe / Swansea Alison Lewis (AL) Vicky Thomas (VT)</p> <p>Torfaen /Torfaen Vicky Thomas (VT)</p> <p>Bro Morgannwg / Vale of Glamorgan Paula Webber (PW)</p> <p>Wrecsam / Wrexham Libby Jones (LJ) Tania ap Sion (TaS) Liz Davies (LD) Bhupinder Virdee-Lace (BV-L) Samantha Jesson (SJ) Martin Matthias (MM) Rev. James Harris (Rev. JH) Ruth Holden (RH)</p> <p>Sylweddiddion / Observers Dr Farookh Jishi (Wrexham Muslim Association)</p>
---	---	--

Cofnodion/Minutes

1. Cyflwyniad a chroeso

Mwynhaodd yr aelodau berfformiadau gan gôr Ysgol Eyton, Ysgol Penrhyn ac Ysgol Sant Christopher. Croesawyd yr aelodau i'r Siambr gan y Cynghorydd John Pritchard, Maer Wrecsam a Sam Jesson, Cadeirydd CYSAG Wrecsam. Diolchwyd i'r plant am eu perfformiadau. Dywedodd Sam Jesson, gyda chyflwyno Dyfodol Llwyddiannus, ei bod yn adeg gyffrous, greadigol ac arloesol i addysg. Agorodd Phil Lord (PL) y cyfarfod a diolchodd yntau i'r plant, diolchodd hefyd i'r C yng. Pritchard a Sam Jesson am eu croeso.

2. Adfyfrio tawel

Arweiniodd PL fyfyrdd tawel ar y trychineb yn Nhŵr Grenfell. Siaradodd am adroddiadau yn y cyfryngau am gyfres o ddigwyddiadau a arweiniodd at y trychineb. Gofynnodd PL i'r aelodau ystyried fod yr hyn a ddywedwn a'r hyn a wnawn yn gallu cael effaith ar bobl er gwell neu er gwaeth. Gofynnodd i bawb sy'n gweithio mewn CYSAGau ac ysgolion feddwl am sut y gallan nhw wneud y pethau bychain er mwyn gwneud gwahaniaeth er gwell.

3. Ymddiheuriadau

Andrew Pearce, Dr Annette Daly, Neeta Baicher, Tudor Thomas, Sue Cave, Christine Abbas, Mathew Maidment, Alwen Roberts, Dafydd Trehearne, C yng. P. A. Roberts, Rachel Samuel, Rachel Bendall, Pauline Smith, Manon Jones. Huw Stephens, Sharon Perry-Phillips, Leslie Francis. Helen Gibbon, Meinir Wynne Loader, Huw George, Marilyn Frazer.

4. Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yng Nghaerfyrddin, 3 Mawrth 2017

Ac eithrio mân wallau teipio a dyddiad ar goll ar dudalen 7, derbyniwyd y cofnodion fel rhai cywir. Cynigiwyd gan Vicky Thomas ac eiliwyd gan Rheinallt Thomas

5. Materion yn codi

T.4 – materion yn codi t.10 – Edward Evans (EE) i ysgrifennu at Kirsty Williams – Wedi gwneud.

T. 10. Nid oedd gan VT broblem gydag adroddiad yr adolygiad. Roedd wedi cyfarfod â'r Cynghorydd Her.

1. Introduction and welcome

Members enjoyed choir performances from Eyton VC School, Ysgol Penrhyn and St. Christopher's School. Members were welcomed to the Chamber by Cllr. John Pritchard, Mayor of Wrexham and Sam Jesson, Chair of Wrexham SACRE. They thanked the children for their performances. Sam Jesson noted that with the introduction of Successful Futures, it is an exciting, creative and innovative time for education. Phil Lord (PL) opened the meeting and also thanked the children for their performances. He expressed gratitude to Cllr. Pritchard and Sam Jesson for their welcome.

2. Quiet reflection

PL led a quiet reflection upon the disaster at Grenfell Tower. He spoke about media reports of a catalogue of events leading up to the disaster. PL asked members to consider that what we say and what we do can have an impact on other people in good or in bad ways. He asked everyone working in SACREs and schools to think about how they can do little things to make a difference for the better.

3. Apologies

Andrew Pearce, Dr Annette Daly, Neeta Baicher, Tudor Thomas, Sue Cave, Christine Abbas, Mathew Maidment, Alwen Roberts, Dafydd Trehearne, Cllr. P. A. Roberts, Rachel Samuel, Rachel Bendall, Pauline Smith, Manon Jones. Huw Stephens, Sharon Perry-Phillips, Leslie Francis. Helen Gibbon, Meinir Wynne Loader, Huw George, Marilyn Frazer.

4. Minutes of meeting held in Monmouthshire, 3 March 2017

With the exception of a few minor typing errors and a missing date on p.7 the minutes were accepted as a true record of the meeting. Proposed by Vicky Thomas and seconded by Rheinallt Thomas

5. Matters arising

P.4 - matters arising p.10 – Edward Evans (EE) wrote to Kirsty Williams - Action completed.

P. 10. VT found no issue within the inspection report. She met with the Challenge Advisor.

Anfonodd Caerffili lythyr ac arolwg i bob ysgol uwchradd a chawsant 100% yn ôl. Nodwyd fod y broblem o ysgolion ddim yn cyflawni eu rhwymedigaethau statudol i gyflwyno AG yn broblem ehangach. Dangosodd yr arolwg fod rhai ysgolion yn cyflwyno AG yn ystod munud i feddwl neu amser cofrestru. Bydd yr awdurdod lleol yn ysgrifennu at yr ysgolion i ddweud nad yw hon yn ffordd addas o ddysgu AG.

t.14. Item 11.h. Bu PW mewn dau ddiwrnod astudiaeth ym Mhrifysgol Caer. Roedd y rhain wedi'u hanelu at athrawon Lefel A, ond nid oeddent yn benodol i unrhyw fwrdd. Y nod oedd rhoi profiad 'nôl i'r brifysgol' i'r athrawon yn hytrach na darparu DPP. Serch hynny, adroddodd PW fod y gweithdai yn cynnig DPP da iawn i athrawon. Mae'r brifysgol yn gobeithio darparu mwy o ddiwrnodau astudiaeth yn y dyfodol.

Mynegodd RT bryder am y protocol ar gyfer anfon cofnodion CCYSAGauC allan. Atgoffodd aelodau CCYSAGauC fod cofnodion yn draddodiadol yn cael eu derbyn o fewn pythefnos i'r cyfarfod. Ar hyn o bryd mae'r cofnodion yn cael eu gwirio gan y Cadeirydd a'r Pwyllgor Gwaith o ran cywirdeb cyn eu hanfon oherwydd statws cenedlaethol CCYSAGauC. Mae rhai CYSAGauC angen gweld y cofnodion yn gynt gan fod ystod eang o ddyddiadau i gyfarfodydd CYSAG ac mae eu hangen cyn cyfarfodydd. Mynegodd y Cymry Cymraeg bryder y byddai'n rhaid iddyn nhw ddarllen y cofnodion ddwywaith pe baent yn cael eu hanfon yn Saesneg gyntaf gyda'r cyfieithiad yn dilyn. Awgrymwyd y gallai'r cyfieithydd gael dyddiad ymlaen llaw. Cydnabuwyd mai'r egwyddor ddylai fod cyfartaledd i'r ddwy iaith. Awgrymodd un o'r aelodau y dylai'r cofnodion gael eu hysgrifennu'n brydlon gan fod cydnabyddiaeth yn cael ei rhoi i'r ysgrifennydd am wneud hynny. Felly trafodwyd rôl yr ysgrifennydd a'r gydnabyddiaeth. Holodd GV a ddylid talu am rôl yr Ysgrifennydd. Adroddodd JM nad oedd y gydnabyddiaeth a roddir i'r ysgrifennydd wedi newid ers i'r Gymdeithas gael ei sefydlu. Trafododd yr aelodau a fyddai'n syniad cael ysgrifennydd y cofnodion neu a oedd angen adolygu'r gydnabyddiaeth? Trafodwyd safon a manylion y cofnodion a theimlai rhai aelodau ei bod yn bwysig fod gwybodaeth pwnc gan yr ysgrifennydd.

GWEITHREDU:-

- i.* Y cofnodion i gael eu hanfon allan cyn bod

Caerphilly sent a letter and survey to all secondary schools and had 100% returns. It was pointed out that the issue of schools not fulfilling their statutory obligations in delivering RE is a wider problem. The survey revealed that some schools were delivering RE during thought for the day or registration. The local authority will write to schools to point out that this is not an appropriate vehicle for the delivery of RE.

p.14. Item 11.h. PW attended two study days at the University of Chester. These were geared toward teachers of A Level, but were not board specific. The aim was to give teachers a 'back to university experience' rather than providing CPD. Nevertheless, PW reported that the workshops provided very good CPD for teachers. The university hopes to provide further study days in the future.

RT raised a concern over the protocol for sending out WASACRE minutes. He reminded WASACRE members that traditionally minutes would be received within two weeks of the meeting. The current process is that minutes are checked by the Chair and the Executive Committee for accuracy prior to being sent out because of the national status of WASACRE. Some SACREs need access to the minutes earlier as there are a wide range of dates for SACRE meetings and they are needed in advance of meetings. Welsh speakers expressed concern that they would have to read the minutes twice if they were initially sent out in English with a translation to follow. There was a suggestion that the translator be given a date in advance. It was recognised that, as a first principle, there should be equality for both languages. A member suggested that the minutes should be written promptly as there was an honorarium paid to the secretary to do so. The role of the secretary and the honorarium were, therefore, discussed. GV raised the question of payment for the role of Secretary. JM reported that the honorarium paid to the secretary hasn't changed since WASACRE was established. Members discussed whether it might be necessary to have a minutes secretary or whether it would be necessary to review the honorarium? The standard and detail of the minutes were discussed and some members felt that it was important that the secretary have subject knowledge.

ACTIONS:-

- i.* Minutes should go out before the SACREs are going to meet.

y CYSAgau yn cwrdd.

ii. Y Pwyllgor Gwaith i drafod y gydnabyddiaeth a roddir i'r ysgrifennydd, cyfieithu i'r Gymraeg ac ystyried pryd dylid cynnal cyfarfodydd Pwyllgor Gwaith er mwyn anfon cofnodion CCYSAgauC i GYSAGau cyn gynted â phosibl. Y cofnodion i gael eu gwirio gan y Cadeirydd a'u hanfon i GYSAGau cyn cyfarfod y Pwyllgor Gwaith.

6. Cyflwyniad PYCAG: Cefnogi'r fanyleb TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd – Gwaith Ymarferwyr Arweiniol GwE dros Astudiaethau Crefyddol – Mefys Jones– Ymarferydd Arweiniol Addysg Grefyddol GwE.

Rhoddodd Mefys Jones gyflwyniad ar gynnydd yr ymarferwyr arweiniol yng Ngogledd Cymru a'u gwaith yn cynnig cefnogaeth i ysgolion i gyflwyno'r fanyleb TGAU newydd. Mae Mefys yn aelod o GYSAG Ynys Môn ac yn ymarferydd arweiniol rhanbarthol yng Ngogledd Cymru. Roedd y cyflwyniad yn cynnwys:

- a. Nod y tri Chanolbwynt AS yn y gogledd yw sicrhau cysondeb ar draws y rhanbarth a chefnogi athrawon. Trefnwyd tri chyfarfod yn ystod y flwyddyn. Defnyddiwyd y cyfarfodydd cychwynnol i fynd i'r afael â'r fanyleb. Bu'n anodd cael gafael ar adnoddau ar gyfer y TGAU newydd gan nad oedd y gwर्सlyfrau ar gael mewn pryd.
- b. Dosbarthwyd holiadur i weld beth oedd pryderon athrawon. Roeddent angen cymorth mewn agweddau fel llunio cynlluniau gwaith, datblygu deunydd asesu a marcio atebion arholiad. Roedd athrawon eisiau cyngor am adnoddau ac ar y safbwynt dyneiddiol neydd yn y fanyleb. Rhannu adnoddau oedd un o'r prif bryderon. Roedd cael gafael ar adnoddau Cymraeg yn broblem arbennig gan mai dim ond yn Saesneg y cyhoeddwyd y gwर्सlyfr i ddechrau. Nododd Mefys fod llyfr cwrs lefel A Bwdhaeth wedi cyrraedd fis ar ôl yr arholiad. Roedd pryder mawr hefyd fod y TGAU a'r Lefel A newydd wedi cael eu cyflwyno yr un pryd ac nad oedd cyfarfod DPP CBAC wedi cael ei gynnal tan bron diwedd tymor yr hydref.
- c. Bu'r ymarferwyr arweiniol yn archwilio cynnwys a oedd yn debyg yn yr hen fanyleb a chanfod beth oedd yn newydd er mwyn ystyried pa adnoddau a ellir eu hail-ddefnyddio.

ii. Executive meeting to discuss the honorarium paid to the secretary, the issue of translation into Welsh and to consider when Executive meetings are held in order to send WASACRE minutes to SACREs at the earliest opportunity. Minutes to be checked by the Chair and go out to SACREs before the Executive Meeting.

6. Cyflwyniad NAPfRE / NAPfRE presentation: Supporting the new GCSE RS specification - The work of GwE Lead Practitioner's for Religious Studies – Mefys Jones– Lead Practitioner for Religious Education GwE.

Mefys Jones presented on the progress of lead practitioners in N. Wales and their work to provide support for schools delivering the new GCSE specification. Mefys is a member of Anglesey SACRE and regional lead practitioner in N. Wales. The presentation included:

- a. The aim of the three RS Hubs in the north is to ensure consistency across the region and to support teachers. Three meetings were organised during the year. The initial meetings were used to unpack the specification. It had been difficult to access resources for the new GCSE as text books had not been made available in time.
- b. A questionnaire was distributed to identify teachers' concerns. They needed help in areas such as planning schemes of work, developing assessment material and marking of examination answers. Teachers wanted advice on resources and on the new humanist perspective within the specification. The sharing of resources was a main concern. Accessing Welsh resources was a particular problem as the textbook was initially only published in English. Mefys pointed out that the Buddhism A level course book had arrived a month after the examination. There was also a great concern that both the new GCSE and A Level had been introduced at the same time and that WJEC CPD meeting didn't take place until almost the end of the autumn term.
- c. Lead practitioners explored content that was similar in the old specification and identified what was new in order to consider which resources could be reused.

Defnyddiwyd Facebook ac e-bost i rannu gwybodaeth a lanlwytho adnoddau. Roedd Hwb ar gael, ond nid oedd gan bawb. Mae GwE wrthi'n sefydlu gwefan i lwytho adnoddau arni. Roedd y dudalen Facebook *Save RE* wedi bod yn adnodd gwerthfawr. I athrawon sy'n dysgu trwy'r Saesneg, roedd adnoddau Eduqas yn ddefnyddiol, ond roedd angen eu cyfieithu i'r Gymraeg. Roedd adnoddau eraill yn cynnwys *Bitesize*, yn enwedig y clipiau fideo, a *True Tube* ar gyfer materion crefyddol a moesol.

- d. Cynhaliwyd cynhadledd yn Llandudno. Roedd cefnogaeth penaethiaid yn rhyddhau athrawon i'r digwyddiad hwn yn rhywbeth i'w groesawu. Roedd Joy White yno i siarad am asesu; ynghyd â Rob Grinter, dyneiddwr, a ddaeth i siarad â'r athrawon am safbwynt dyneiddwyr.
- e. Daeth y trydydd cyfarfod â phawb ynghyd i rannu adnoddau a syniadau. Drwy gydol y flwyddyn cafwyd y teimlad fod cymorth ar gael. Bydd cysylltiadau'n parhau. Bydd banc o gwestiynau arholiad yn cael ei sefydlu a bydd athrawon yn safoni marcio. Bydd yr adnoddau i gyd ar gael ar y wefan. Bydd cyfarfodydd gyda Lynda Maddock, swyddog pwnc CBAC, a gydag ymarferwyr arweiniol eraill o Gymru.

Diolchodd Mefys i'r athrawon ymroddedig am eu cyfraniad a'u cydweithio. Cydnabu'r ffaith fod CYSAGau wedi cefnogi gwaith yr ymarferwyr arweiniol.

Trafodaeth yn dilyn y cyflwyniadau:

Diolchodd VT i Mefys am y gwaith caled a'r adnoddau i'w rhannu. Roedd Mefys yn ymwybodol fod rhai ysgolion yn cyflwyno cwrs llawn Astudiaethau Crefyddol mewn un awr yr wythnos. Teimlai'n ffodus fod amser yn cael ei roi i AG yn ei hysgol hi. Roedd hi'n pryderu fod athrawon wedi gorfod creu eu hadnoddau eu hunain wrth ddisgwyl i'r adnoddau swyddogol gyrraedd. Dywedodd fod llwyth gwaith athrawon yn enfawr. Dywedodd MP ei bod wedi bod yn bleser gwranddo ar yr hyn oedd gan Mefys i'w ddweud a'i bod yn amlwg yn ERW fod diffyg deunyddiau Cymraeg. Dywedodd Mary ei bod yn ddiolchgar fod yr adnoddau wedi'u cyfieithu yn cael eu rhyddhau. Dywedodd Mefys eu bod wedi ysgrifennu at y Penaethiaid yn diolch iddynt am ryddhau a chefnogi athrawon. Hysbysodd CCYSAGauC y bydd cynhadledd i Gymru gyfan ar 23 Medi. Diolchodd aelod

Facebook and email were used for sharing information and uploading resources. Hwb was available, but had not been embedded everywhere. GWE is in the process of setting up a website to upload resources. The Save RE Facebook page had been a valuable resource. For teachers using the medium of English Eduqas resources were useful, but they needed to be translated into Welsh. Other resources included Bitesize, especially the video clips, and True Tube for religious and moral issues.

- d. A conference was held in Llandudno. The support from headteachers in releasing teachers for this event had been very welcome. Joy White attended to talk about assessment. Rob Grinter, a humanist, was present to talk to teachers about the humanist perspective.
- e. The third meeting brought everyone together to share resources and share ideas. The process throughout the year created the feeling that help was available. Links will continue. A bank of examination questions will be set up and teachers will moderate marking. All resources will be available on the website. There will be meetings with Lynda Maddock, WJEC subject officer, and with other lead practitioners from Wales.

Mefys thanked the dedicated teachers for their participation and collaboration. She acknowledged SACREs had supported the work of the lead practitioners.

Discussion following the presentation:

VT thanked Mefys for all the hard work and shared resources. Mefys was aware that some schools are delivering full course RS in one hour a week. She felt lucky that time is given to RE in her school. She expressed concern that teachers had been expected to create their own resources while waiting for the official resources to arrive. She said that the workload of teachers is massive. MP said that it had been a pleasure to listen to what Mefys had to say and that it was clear in ERW that there is a lack of material provided in Welsh. Mary expressed her gratitude for the translated resources being made available. Mefys said that they had written to Heads thanking them for releasing and supporting teachers. She informed WASACRE that there will be a conference for the whole of Wales on 23rd September. A WASACRE member

o'r Gymdeithas i Lywodraeth Cymru am ddarparu'r cyfleoedd a'r cyllid ar gyfer y gwaith hwn.

7. Cyflwyniad CCYSAGauC: Addysg Grefyddol o safbwynt Ewropeaidd. – Phil Lord

Mae PL wedi cael y fraint o weithio gydag EFTRE, sy'n cyfarfod unwaith y flwyddyn i drafod materion AG ar draws Ewrop. Mae PL yn eistedd ar Bwyllgor Gwaith EFTRE sy'n agored i bob un o'r gwledydd yng Nghyngor Ewrop, y 47 o aelod-wladwriaethau sydd wedi llofnodi'r Confensiwn ar Hawliau Dynol yn Llys Hawliau Dynol Ewrop. Cafodd PL syndod i weld sut mae gwahanol wledydd yn dysgu AG. Mae rhai yn dysgu o safbwynt ffenomenolegol, ond yn Ewrop mae AG yn enwadol gan amlaf ac un grefydd a ddysgir fel rheol. Un o fuddiannau AG yw creu goddefgarwch a dealltwriaeth o bobl eraill. Yn 2009 cynhaliwyd astudiaeth o'r ffordd y mae AG yn cael ei dysgu ledled Ewrop. P'un ai'n enwadol neu'n anenwadol, mae AG yn symbyliad da i oddefgarwch a chydlyniant cymdeithasol. Fodd bynnag, roedd Cyngor Ewrop yn teimlo y byddai symud tuag at ddull aml-grefydd yn well er mwyn dod â chymunedau ynghyd. Yn 2014 cyhoeddodd Cyngor Ewrop y ddogfen *Signposts* er mwyn cael agwedd gyffredin mewn AG. Rhoddodd Fforwm Ewrop ar gyfer Athrawon AG becynnau dysgu at ei gilydd gyda sylw ar agweddau amlddiwylliannol AG.

Rhoddodd PL drosolwg o AG yn y Ffindir ac Awstria. Roedd wedi ymweld ag ysgolion cynradd ac uwchradd yn y Ffindir lle mae AG fel arfer o'r traddodiad Lutheraidd ond heb fod yn enwadol. Gall rhieni ofyn am AG yn eu traddodiad eu hunain. Mae gofyn i athrawon uwchradd gael Gradd Feistr ac mae llawer o barch iddynt fel pobl broffesiynol. Daw pob cyngor ar AG gan yr Eglwys ac mae'n seiliedig ar ffydd. Mae addysg blynyddoedd cynnar yn canolbwyntio ar chwarae ac nid oes pontio ffurfiol rhwng oed cyn ysgol ac oed ysgol statudol. Bu PL yn ymweld ag ysgol uwchradd oedd yn archwilio Hanes Lutheraidd. Roedd yr athrawon yn gosod y gweithgaredd a'r disgyblion yn mynd i'r afael ag ef, yn gwybod beth oedd angen iddynt ei wneud. Roedd dysgu annibynnol yn amlwg iawn yn yr ysgol uwchradd. Soniodd Phuil am ddemograffeg Awstria o'i chymharu â Chymru. Cyfeiriodd at fideo am AG ar draws Ewrop sydd ar wefan EFTRE (<http://www.eftre.net>). Mae AG yn Awstria yn orfodol ac yn Gatholig, ond mae'n rhaid i ysgolion ddarparu addysg Brotestannaidd i'r rheiny sy'n gofyn am hynny. Yn ychwanegol at hyn, ymwelodd Phil â chanolfan hyfforddi AG Islamaidd. Mae mwy o

thanked Welsh Government for providing the opportunities and funding for this work.

7. /WASACRE presentation: Religious Education from a European perspective. – Phil Lord

PL has had the privilege to work with EFTRE, who meet once a year to discuss RE issues across Europe. PL sits on the Executive committee of EFTRE which is open to all countries in the Council of Europe, the 47 member states who have signed the Convention of Human Rights of the European Court of Human Rights. PL has been surprised at how different countries approach RE. Some teach from a phenomenological viewpoint, but in Europe RE is generally confessional and one religion is generally taught. One of the benefits of RE is to bring about tolerance and understanding of others. In 2009 a study on the way religion is presented across Europe was carried out. Whether confessional or non-confessional, RE is a good driver for tolerance and community cohesion. However, the Council of Europe felt that a move towards a multi-religious approach would be better in order to bring communities together. In 2014 the Council of Europe published the *Signposts* document to bring commonality in RE. The European Forum for the Teachers of RE put teaching packs together with a focus upon multi-cultural aspects of RE.

PL gave an overview of RE in Finland and Austria. He had visited primary and secondary schools in Finland where RE is generally of the Lutheran tradition but is non-confessional. Parents can request RE in their own tradition. Secondary school teachers are required to have a Master's Degree and are given a lot of respect as professionals. All advice on RE comes through the Church and is faith based. Early years education is about play and there is no formal transition between pre and statutory schooling. PL observed a secondary school exploring Lutheran History. Teachers set the activity and pupils got on with it. They knew what they had to do. Independent learning was clearly evident in the high school. Phil talked about the demographics of Austria in comparison to Wales. He referred to a video about RE across Europe which can be found on the EFTRE website (<http://www.eftre.net/>). RE in Austria is compulsory and confessional Roman Catholic, but schools have to provide Protestant education to those who request it. In addition Phil visited an Islamic RE training centre. More pupils and now opting out of

ddisgyblion bellach yn tynnu allan o AG enwadol ac mae'r rheiny sy'n gwneud hynny'n cael cynnig gwersi Moeseg yn ei lle. Roedd Denise Cush yn bresennol yn y gynhadledd yn siarad am y dirwedd grefyddol yn Ewrop. Siaradodd hefyd am ba mor gyfyng yw dysgu un grefydd yn unig. Mae pwrpas AG yn wahanol yn dibynnu ar ymhle yr ydych yn Ewrop. Un o ddibenion AG yn y DU yn cynnwys yng Nghymru yw creu cyfleoedd ar gyfer amlddiwylliant ac amrywiaeth. Awgrymodd PL fod angen i ni gael y trafodaethau hyn wrth gynllunio'r cwricwlwm newydd.

Cwestiynau:

Roedd GV wedi bod yng nghynhadledd EFtRE hefyd ac adroddodd, er bod AG yn Ewrop yn enwadol, byddai disgyblion AG yn dal i ddysgu am grefyddau eraill hefyd.

8. Diweddariadau:

i Canllawiau ar Reoli Hawl Tynnu'n ôl o Addysg Grefyddol

Adroddodd GV fod y ddogfen wedi'i gorffen ac wedi cael ei chyfieithu. Roedd GV wedi anfon y ddogfen a gyfieithwyd i RT ei phrawf-ddarllen. Dywedodd RT fod y cynnwys wedi'i dynnu i mewn a bod y cyfieithiad yn ardderchog.

ii Materion Llywodraeth Cymru –

Adroddodd PW fod y cyfarfod cynllunio AG ar 27/3/17 i drafod y datblygiad i'r Cwricwlwm Dyniaethau newydd wedi bod yn gadarnhaol iawn. Roedd CCYSAGauC a PYCAG wedi codi pryderon gyda Llywodraeth Cymru am AG yn cael ei gadael allan o'r cwricwlwm yn y Cyfnod Sylfaen yn ystod adolygiad diwethaf y cwricwlwm a'i bod yn bwysig peidio â gadael i hyn ddigwydd y tro hwn. Buont yn trafod yr hawl i eithrio disgyblion o AG gan awgrymu fod angen i AG fod yn amlwg ar y cwricwlwm os yw'r ddeddfwriaeth ar dynnu disgyblion yn ôl, i aros. Gofynnodd Llywodraeth Cymru am gopi o ddogfen CCYSAGauC ar dynnu disgyblion yn ôl i'w helpu i adnabod y problemau a allai godi yn sgil hyn. Roedd gan Manon Jones linell amser yn dangos sut y byddai cynllunio Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn datblygu dros y flwyddyn academaidd fel y gellir trefnu cyfarfodydd rheolaidd â CCYSAGauC /PYCAG. Gofynnodd Llywodraeth Cymru am wybodaeth ar y drefn o gomisiynu gwaith gan CCYSAGauC. Roedd gan LIC ddiddordeb mewn comisiynu papur gan CCYSAGauC ar sut mae 'Beth

confessional RE and those that do so are offered Ethics lessons instead. Denise Cush was in attendance at the conference talking about the religious landscape in Europe. She also spoke about how restrictive it is to teach just one religion. The purpose of RE differs depending upon where you are in Europe. One of the purposes of RE in UK including Wales is to create opportunities for multiculturalism and diversity. PL suggested that we need to have these discussions when designing new curriculum.

Questions:

GV had also attended the EFtRE conference and reported that although RE in Europe was confessional RE pupils would still learn about other faiths as well.

8. Updates:

i. Guidance on Managing the Right of Withdrawal from Religious Education.

GV reported that the document was finished but has been for translation. GV had sent the translated document to RT to proofread. RT said that the content drew him in and that the translation was excellent.

ii. Welsh Government matters –

PW reported that the RE planning meeting on 27/3/17 to discuss the development to the new Humanities Curriculum had been very positive. WASACRE and NAPfRE representatives raised concerns with Welsh Government about RE being left out of the curriculum at Foundation Phase during the last curriculum review and that it is important to avoid the same things happening this time. They raised the issue of the right of withdrawal from RE and suggested that RE needed to be identifiable in the curriculum if legislation on withdrawal is to remain. Welsh Government requested a copy of the WASACRE withdrawal document to help them identify issues that this could raise. Manon Jones produced a timeline to show how the planning of the Humanities AoLE would develop over the academic year and so that regular meetings with WASACRE/NAPfRE could be scheduled. Welsh Government requested information on the procedure for commissioning work from WASACRE. Welsh Government expressed an interest in commissioning a paper from WASACRE on

yw AG dda?’ yn cyd-fynd â’r gwaith yr oedd yr arloeswyr yn ei wneud. Byddai’r arloeswyr yn edrych ar nifer o ddulliau gweithredu, yn cynnwys dull y model Syniadau Mawr Gwyddoniaeth. Gwahoddwyd cynrychiolwyr CCYSGauC/PYCAG i fynychu gweithdy grŵp arloesi’r Dyniaethau i gyfrannu at drafodaethau am gynigion y grŵp o ran cwmpas a strwythur MDaPh Dyniaethau o safbwynt AG. Codwyd y cwestiwn o asesu a’r pryder nad oedd manylebau newydd TGAU yn cyd-fynd â Dyfodol Llywyddiannus Donaldson. Cadarnhaodd Llywodraeth Cymru y byddai Cymwysterau Cymru yn cymryd rhan drwy gydol y broses o ddatblygu’r cwricwlwm newydd. Bydd datblygiadau cwricwlwm yn cael eu rhannu drwy newyddlen i GYSAGau a fydd yn cael ei hanfon o LIC i glercod CYSAGau. Yna bydd CYSAGau yn gallu ymateb i’r newyddlen drwy e-bost at Manon Jones. Bydd Paula Webber fel ysgrifennydd CCYSGauC yn cael copi o’r ymatebion.

Dyweddodd MP fod yr arloeswyr yn gweithio ar llyn 2 o ddatblygu’r cwricwlwm. Mae cynrychiolwyr CCYSGauC/PYCAG wedi bod mewn cyfarfodydd gydag athrawon o ysgolion arloesi ac mae’r grŵp hwn wedi bod yn trafod ffordd gyffredin ymlaen. Wedi cael penderfyniad ar hyn, bydd cynrychiolwyr CCYSGauC yn derbyn y cynigion y cytunwyd arnynt. Bydd cynllunio ar y ffordd ymlaen yn parhau dros yr haf. Ym Mis Medi bydd Llinyn 3 yn edrych ar gynnwys Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau.

Cafwyd trafodaeth i ddilyn a chodwyd y materion canlynol:

Bydd yn rhaid i GYSAGau fabwysiadu’r cwricwlwm newydd os na fydd newid mewn deddfwriaeth. Efallai na fydd angen newid y ddeddfwriaeth, fodd bynnag, gallai’r newidiadau fod yn rhai cadarnhaol yn ogystal â negyddol. Gallai newid gefnogi AG dda hefyd. Roedd hi’n beth cadarnhaol fod CCYSGauC yn gallu gweithio gyda Llywodraeth Cymru er mwyn datblygu cwricwlwm sy’n gweithio i AG.

iii Cyfarfod rhanddeiliaid AG 12/4/17

how ‘What is Good RE?’ fits with the work pioneers were doing. The pioneers would be looking at a number of approaches, including the approach of the Big Ideas Science model. WASACRE/NAPfRE representatives were invited to attend a Humanities pioneer group workshop to contribute to discussions about the group’s proposals regarding the scope and structure of the Humanities AoLE from an RE perspective. Representatives raised the issue of assessment and the concern that the new GCSE specifications did not seem to align with Donaldson’s Successful Futures. Welsh Government confirmed that Qualifications Wales would be involved throughout the process of developing the new curriculum. Curriculum developments will be shared via a newsletter to SACREs which will be sent from WG to SACRE clerks. SACREs will be able to then respond to the Newsletter by email to Manon Jones. Paula Webber as Secretary to WASACRE is to be copied into responses.

MP said that the pioneers were currently working on strand 2 of curriculum development. WASACRE/NAPfRE representatives have attended meetings with teachers from pioneer schools. This group have been discussing a common way forward. Once this is officially decided WASACRE representatives will receive the agreed proposals. Planning on the way ahead will carry on over the summer period. In September Strand 3 will look at the content of the Humanities AoLE.

Discussion from members also raised the following issues:

SACREs will have to adopt the new curriculum if there is no change in legislation. There may not be a need to change the legislation; however, changes to legislation could be positive as well as negative. Change could also support good RE. It was positive that WASACRE was able to work together with Welsh Government in order to develop a curriculum that works for RE.

iii. RE stakeholder meeting 12/4/17

A concern was raised that the term Religious Education would be removed from the new curriculum and that RE would be absorbed with

Codwyd pryderon y byddai'r term Addysg Grefyddol yn cael ei dynnu o'r cwricwlwm newydd ac y byddai AG yn cael ei gynnwys yn gyfan gwbl yn y Dyniaethau. Dywedodd PL na wnaeth Manon gadarnhau na diystyru hyn, ond, yn sicr byddai angen gallu adnabod sgiliau AG o fewn y cwricwlwm newydd.

Cyfarfod grŵp MdaPh 02/05/17 – Adroddiad gan BJ. Roedd MP a BJ wedi mynychu cyfarfod athrawon o ysgolion arloesi yn Wrecsam fel sylwedyddion. Roedd yr athrawon ar ddechrau'r broses a gofynnwyd iddynt 'ddiffinio dyniaethau'. Buont hefyd yn edrych ar y cwricwlwm presennol, cynnwys a sgiliau ac yn trafod a oedd yna agweddau oedd yn werth eu cadw. Gwahoddwyd yr athrawon hefyd i nodi'r prif bethau roedd disgyblion angen eu gwybod erbyn eu bod yn 16 oed. Datblygwyd y dull hwn o Syniadau Mawr Gwyddoniaeth. Felly roedd yr athrawon yn gofyn – Beth yw'r prif Syniadau Mawr i AG? Beth sy'n bwysig mewn AG a sut gallwn ni rannu'r syniadau hyn?

iv. **Cyfarfod Rhanddeiliaid y Cwricwlwm Newydd 24/5/17** – Adroddodd PL fod y trefniadau asesu yn creu cystadleuaeth sy'n niweidiol i'r plentyn. Mae problemau'n codi pan mae myfyrwyr yn dymuno symud ysgol. Os nad ydyn nhw'n cyrraedd y graddau cyraheddiad weithiau nid yw Penaethiaid yn eu croesawu. Adroddodd PL, gyda datblygu cwricwlwm Dyfodol Llwyddiannus Donaldson, mae llygaid y byd yn edrych ar Gymru. Eglurodd nad oes unrhyw system addysg yn y byd wedi newid mor sylweddol â hyn. Felly, mae Llywodraeth Cymru eisiau cael hyn yn iawn. Teimlai PL fod Manon Jones a Steve Davies yn ddiwyll yn eu hawydd i greu system sy'n cael ei harwain gan yr athro, o'r gwaelod. Dywedodd VT ei bod yn bwysig felly fod Manon Jones yn bresennol yng nghyfarfodydd CCYSAGauC.

v. **Cyfarfod gydag Estyn 05/06/17** - Adroddodd VT mai CCYSAGauC oedd wedi gofyn am y cyfarfod hwn a bod PYCAG a phedwar Arolygydd wedi bod yn bresennol. Dywedodd fod y cyfarfod wedi bod yn gadarnhaol ac yn fuddiol i'r ddwy ochr. Holodd y cynrychiolwyr am adolygiad thematig AG. Bydd adroddiad penodol yn cael ei gynhyrchu gan dri Arolygydd ac un arolygydd cymheiriaid. Bydd Mark Campion yn golygu. Bydd ugain neu un ar hugain o ysgolion yn cael eu cynnwys a bydd ymweliadau'n cael eu gwneud ag ysgolion. Bydd y ffoecs ar safonau a darpariaeth; asesu; cysylltiadau â'r gymuned (cydlyniant cymunedol) a staffio AG. Bydd y tîm yn edrych hefyd ar baratoi ar gyfer y Pedwar Diben yn ogystal â'r pontio rhwng y Cynradd a'r

the Humanities completely. PL said that Manon did not confirm or discount this, however RE skills would certainly need to be identifiable within the new curriculum.

Humanities AOLE group meeting 02/05/17- Report by BJ. MP and BJ attended the meeting of teachers from pioneer schools in Wrexham as observers. The teachers were at the beginning of the process and were asked to 'define humanities.' They also looked at the current curriculum, content and skills and discussed whether there were aspects worth keeping. Teachers were also invited to identify the major things pupils needed to know by the time they reached the age of 16. This approach has developed from Science Big Ideas. So teachers were asking - What are the major Big Ideas for RE? What is important in RE and how can we share these ideas?

iv. **New Curriculum Stakeholder meeting 24/5/17** – PL reported that assessment procedures currently create competition that is detrimental to the child. Problems arise when students want to transfer schools. If they are not attaining assessment grades Headteachers sometimes don't want them in the school. PL reported that with the development of the Donaldson Successful Futures curriculum the eyes of the world are looking at Wales. He explained that no education system in the world has changed this significantly. Therefore, Welsh Government wants to get this right. PL felt that Manon Jones and Steve Davies were sincere in wanting to create an inclusive, teacher led, bottom up system. VT commented that it is, therefore, important it is to have Manon Jones present at WASACRE meetings.

v. **Meeting with Estyn 05/06/17** - VT reported that the meeting had been requested by WASACRE and NAPfRE and that four HMI had attended. She said that the meeting had been positive and mutually beneficial. Representatives enquired about the thematic review of RE. There will be a specific report produced by three HMI and one peer inspector. Mark Campion will have an editing role. Between twenty and twenty-one schools will be included and visits to schools will be made. The focus will be upon standards and provision; assessment; links with the community (community cohesion) and staffing of RE. The team will also look at preparation for the Four Purposes as well as transition between Primary

Uwchradd. Os yw'r arolygwyr yn gweld nad yw'r gofynion statudol ar gyfer AG yn cael eu bodloni, byddant yn sicr yn herio'r ysgol am hyn. Ar awgrym cynrychiolydd CCYSAGauC, cytunodd swyddogion Estyn i ystyried a yw'r ddarpariaeth yn y Cyfnod Sylfaen yn gosod y sylfaen priodol ar gyfer gwaith yn CA2. Bydd adolygiad o'r Cyfnod Sylfaen hefyd, ac ar awgrym cynrychiolwyr CCYSAGauC, cytunodd swyddogion Estyn i sicrhau y bydd AG yn cael ei chynnwys yn yr adolygiad hwnnw ochr yn ochr â meysydd dysgu eraill. Gofynnwyd i CCYSAGauC roi gwybod i Estyn am ysgolion sydd ag arfer da mewn AG.

Eglurodd y cynrychiolwyr sut roedd CYSAGau yn monitro AG er mwyn cyflawni eu rôl fonitro gan ddweud ei bod yn mynd yn fwy anodd cael tystiolaeth i roi gwaelodlin ar AG mewn ysgolion yn enwedig gydag Arweinwyr System yn cael ychydig neu ddim cyfrifoldeb dros bynciau, e.e. AG. Trafodwyd pwysigrwydd adroddiadau Estyn yn y broses hon. Nodwyd bod mwy o achosion o arolygwyr yn nodi mewn adroddiadau ysgolion cynradd a yw gofynion statudol AG yn cael eu bodloni ai peidio, nag oedd mewn adroddiadau ysgolion uwchradd. Cadarnhaodd swyddogion Estyn y dylai'r un meini prawf i ysgolion cynradd ac uwchradd gael eu dilyn a diolchwyd i'r ddirprwyaeth am ddod â hyn i'w sylw gan gytuno y byddant yn edrych ar y mater hwn yn fwy agos.

Trafodwyd problemau yn CA4 hefyd, yn cynnwys amserlenni'n cael eu gwasgu oherwydd y Fagloriaeth Gymreig. Mae ysgolion yn canfod nad oes ganddynt ddigon o amser i fodloni gofynion y maes llafur cytûn. Holwyd a oedd ffordd y gallai Estyn a CCYSAGauC weithio gyda'i gilydd i atal statws AG rhag syrthio ymhellach.

Awgrymodd Estyn y gall Ymgynghorwyr/CYSAGau unigol roi achlust iddyn nhw am ymarfer da mewn ysgolion neu eu cyfeirio at ysgolion nad ydynt yn dilyn gofynion statudol. Teimlai'r gynrychiolaeth ac Estyn hefyd mai lle'r Awdurdod Lleol yw rhoi gwybod i Estyn am hyn yn eu Hadroddiad ALI cyn bod ysgol yn cael ei harolygu. Mewn gwirionedd, mae profiad Estyn wedi arwain at sylweddoliad nad yw ALlau yn debygol o adnabod ysgolion fel hyn

and Secondary. If the inspectors see non-fulfilment of the statutory requirements for RE they will definitely take it up with the school. Upon WASACRE representative's suggestion, Estyn officers agreed to consider whether provision at Foundation Phase appropriately lays the foundation for work at KS2. Additionally, there will be a review of the Foundation Phase and at the suggestion of WASACRE representatives, Estyn officers agreed to ensure that RE will be included in that review alongside other areas of learning. WASACRE was asked to let Estyn know of schools that have good practice in RE.

Representatives explained how monitoring of RE was conducted by SACREs in order to fulfil their monitoring role and that it was becoming more difficult now to get evidence to provide a baseline on RE in schools especially with System Leaders having little or no responsibility for subjects e.g. RE. They discussed the importance of Estyn reports in this process. It was noted that there are more instances of inspectors noting in primary school reports, fulfilment or non fulfilment of statutory requirements for RE, than there were in secondary schools reports. Estyn officers confirmed that the same criteria for primary and secondary should be followed and thanked the delegation for bringing this to their attention and agreed they will look more closely at this issue.

Issues at KS4 were also discussed, including timetables being squeezed due to the Welsh Baccalaureate. Schools find they have insufficient time available to meet requirements of the agreed syllabus. Representatives enquired whether there was a way that Estyn and WASACRE could work together to halt this diminishing status of RE.

Estyn suggested that individual Advisers/SACREs or LAs can 'tip them off' to good practice in schools or refer to schools which are not following statutory requirements. The delegation and Estyn also felt that really it was the place of the LA to inform Estyn of this in their LA Report before a school is inspected. In reality, Estyn's experience has led to an acceptance that LAs are unlikely to identify schools in this way as it does compromise good working relationships with schools. GV suggested this was an area of real concern and a

gan ei fod yn peryglu perthynas weithio dda ag ysgolion. Awgrymodd GV fod hyn yn bryder gwirioneddol ac yn broblem a ddylai gael ystyriaeth bellach.

Gofynnodd y cynrychiolwyr a fyddai adroddiadau Estyn, drwy'r Fframwaith Arolygu newydd, yn parhau i roi datganiadau ansoddol o ran addysg ysbrydol, foesol, cymdeithasol a diwylliannol. Cadarnhawyd y byddai. Nodwyd hefyd y bydd gan y Fframwaith newydd ffocws ychwanegol mewn gwahanol ysgolion ac y gall mai AG fydd y ffocws hwnnw mewn rhai ysgolion.

Trafodwyd hefyd rôl AG mewn hyrwyddo cydlyniant cymdeithasol. Cododd CCYSAGauC ei phryderon fod tynnu'n ôl o AG yn gysylltiedig weithiau â rhesymau rhagfarnlyd. Dywedodd Estyn fod Mark Campion yn arwain ar adrodd ar *Prevent*.

Awgrymodd un o gynrychiolwyr Estyn fod angen i athrawon gael hyfforddiant am grefyddau drwy gwrdd â chynrychiolwyr ffydd. Cyfeiriodd GV at un ALI sydd wrthi'n cynllunio'r math hwn o gyfle hyfforddiant. Bydd CCYSAGauC yn ystyried pa mor eang y gellid rhannu hyn ac a allai gael ei ariannu gan y Gymdeithas ac a oes ffynonellau cyllid ar gael.

Dywedodd PL ei bod yn beth da fod gan CCYSAGauC berthynas gadarnhaol ag Estyn.

GWEITHREDU: Trafod ariannu hyfforddiant yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith.

9. Adroddiad ar gyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar Mai 19, 2017

Roedd aelodau CCYSAGauC wedi derbyn yr adroddiad drafft o Gyfarfod y Pwyllgor Gwaith.

T2. Protocol ar gyfer pobl sy'n gwneud gwaith i CCYSAGauC. Bydd CCYSAGauC yn cyhoeddi'r bwriad o gomisiynu ar y Wefan. Eglurodd PL y broses gomisiynu. Trafodwyd hawlfraint hefyd. Y broses hon i gael ei phasio yng nghyfarfod Pwyllgor Gwaith yr Hydref.

Bydd cyfleoedd hyfforddi'n cael eu trafod yng nghyfarfod Pwyllgor Gwaith yr Hydref.

Roedd CCYSAGauC wedi derbyn gohebiaeth gan

dilemma which should be given further consideration.

Representatives asked whether through the new Inspection Framework Estyn reports would continue to give qualitative statements in terms of SMSC. It was confirmed that this was the case. It was also noted that the new Framework will have an additional focus in different schools and that RE may be the focus in some schools.

Discussion with Estyn also included the role of RE in promoting community cohesion. WASACRE raised its concerns about withdrawal from RE sometimes being linked to reasons of prejudice. Estyn informed WASACRE that Mark Campion is heading up reporting on Prevent.

An Estyn representative suggested that there was a need for teachers to have training about religions from meeting with faith representatives. GV referred to one LA which is currently planning this type of training opportunity. We will consider how widely this could be shared and whether this could be facilitated by WASACRE and if there are any funding streams available.

PL acknowledged that it is good that WASACRE has a positive relationship with Estyn.

ACTION: To discuss funding of training at the next Executive Meeting.

9. Report from the Executive Committee held on 19 May 2017

WASACRE members received the draft report from the Executive Committee Meeting.

P2. Protocol for people doing work for WASACRE. WASACRE will publish the intention of commissioning on the Website. PL explained the commissioning process. Copyright was also discussed. This process is to be passed in Autumn Executive meeting.

Training opportunities will be discussed in the Autumn meeting of the Executive Committee.

WASACRE received correspondence from Christine Abbas which was discussed in the Executive meeting. PL has sent a response, and

Christine Abbas a gafodd ei drafod yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith. Roedd PL wedi anfon ymateb, a chafwyd trafodaeth wedyn. Mae yna bryder cynyddol fod grwpiau crefyddol a oedd unwaith yn cael eu cynnwys wrth greu maes llafur cytûn, yn teimlo'n fwy a mwy ymylol. Awgrymodd GV fod hyn yn rhywbeth a allai gael ei drafod gan y Pwyllgor Gwaith.

Hysbysodd PL yr aelodau y bydd gwefan CCYSAGau ar agenda'r Hydref. Dywedodd RT nad oedd pob un o'r dogfennau a gomisiynwyd gan y Gymdeithas ar y wefan.

GWEITHREDU: Ymchwilio i ble mae'r dogfennau sydd ar goll.

10. Gohebiaeth

- i. Cafodd CCYSAGau gais gan Gyngor y Gweithlu Addysg i aelod wneud cais i eistedd ar y pwyllgor. Dyddiad cau oedd 21 Gorffennaf.
- ii. Rhwydwaith Rhyng-ffydd y DU – yn hysbysebu digwyddiadau. Bydd CYSAGau yn derbyn hwn maes o law. Yr wythnos Ryng-ffydd yw 12 – 19 Tachwedd.
- iii. Derbyniodd CCYSAGauC gais am wybodaeth gan Alun Charles, cydlynedd cylchgrawn eglwys yng Nghaerfyrddin, ynghylch tynnu'n ôl o addoli ar y cyd yng Nghymru.

Nodwyd hefyd fod Edward Evans wrthi'n ysgrifennu papur am addoli ar y cyd i'w drafod yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith.

GWEITHREDU: PL i ffonio Alun Charles.

- iv. Gohebiaeth gan Annette Daly yn ymddiheuro ac yn mynegi pryder am gynrychiolaeth Dyneiddwyr ar GYSAGau. Nododd y swyddogion fod y mater hwn wedi cael ei drafod mewn cyfarfodydd diweddar o CCYSAGauC a bod y sefyllfa gyfreithiol yn dal yr un peth.

11. U.F.A.

- i. 'Dangos a Dweud' - Soniodd GV am ei llyfr newydd, *Puddles and the St Francis Service*, sy'n cael ei argraffu ar hyn o bryd. Bydd yr adnodd hwn yn addas i Sul Lles Anifeiliaid ar 8 Hydref. Mae Gill wedi bod yn clymu AG â Meysydd Dysgu'r Cyfnod Sylfaen a phynciau neu themâu poblogaidd. Ychwanegwyd adnoddau dosbarth electronig erbyn hyn. Hefyd, mae

a discussion ensued. There is a growing concern that religious groups that were once included in the creation of an agreed syllabus are increasingly feeling marginalised. GV suggested that this could be something discussed by the executive.

PL informed members that the WASACRE Website – will be on the autumn agenda. RT raised the issue that not all documents commissioned by WASACRE were on the Website.

Action: The whereabouts of the missing documents will be investigated.

10. Gohebiaeth /Correspondence

- i. WASACE received a request from the Education Workforce Committee for a member to apply to sit on the committee. They have until 21 July to apply.
- ii. Interfaith Network UK – advertising events. SACREs will receive this in the future. Interfaith week is 12-19th November.
- iii. WASACRE received a request for information from Alun Charles, the co-ordinator of a church magazine in Carmarthenshire, concerning withdrawals from collective worship in Wales.

It was also noted that Edward Evans is currently writing a paper concerning collective worship for discussion at the next Executive Committee meeting.

ACTION: PL to phone Alun Charles.

- iv. Correspondence from Annette Daly giving her apologies and expressing concern about Humanist representation on SACREs. Officers noted that this issue has been discussed in recent meetings of WASACRE and the legal situation remains the same.

11. U.F.A. / A.O.B.

- i. 'Show and Tell' - GV spoke about her new book, *Puddles and the St Francis Service*, which is currently with the printer. This resource is appropriate for Animal Welfare Sunday on 8th October. Gill has been matching RE with the Foundation Phase Areas of Learning and popular topics or themes. Electronic classroom resources have now been added. Additionally, Gill is vetting and selecting non-fiction books because she has found inaccuracies and

Gill yn archwilio a dewis llyfrau ffeithiol oherwydd iddi ganfod camgymeriadau a gwybodaeth anghywir mewn rhai llyfrau a gyhoeddwyd. Mae hi'n poeni na fyddai'r rheiny nad ydynt yn arbenigwyr yn ymwybodol o'r gwallau hyn. Felly, bydd Gill yn rhoi'r adnoddau a archwiliwyd ar ei gwefan. Holodd Gill a allem adfer Dangos a Dweud fel eitem reolaidd yng nghyfarfodydd CCYSAGauC.

- ii. Mae *Humanists for UK* wedi trefnu cwrs am ddim i athrawon yn Llundain. Mae AL wedi cysylltu â nhw i holi a ellir trefnu cynhadledd yng Nghymru.

12. Dyddiad y cyfarfod nesaf Dydd Gwener 10 Tachwedd, 2017: Pen-y-bont ar Ogwr, Dydd Gwener 10 Tachwedd, 2017, yn y Ganolfan Ddinesig.

Cyfarfod y Gwanwyn, 9 Mawrth, y Ganolfan Ddinesig yn Abertawe.

misinformation within some published books. She is concerned that non-specialists might not be aware of these errors. Therefore, Gill will be putting the vetted resources onto her website. GV enquired whether we could reinstate Show and Tell as a regular feature of WASACRE meetings.

- ii. Humanists for UK have put on a free course for teachers in London. AL has contacted them to ask whether there can be a conference organized in Wales.

12. Dyddiad y cyfarfod nesaf Dydd Gwener 10 Tachwedd, 2017 / Date for next meeting: Bridgend Autumn Friday 10th November, 2017. At the Civic Centre.

Spring Meeting March 9th Civic Centre in Swansea.

This page is intentionally left blank